

114-
3

24.6.19,

Orontii Finæi, Delphi-

NATIS, REGII MATHEMATI-
carum Lutetiæ professoris, De duodecim
cæli domiciliis, & horis inæqualibus,
Libellus non aspernandus.

VNA CVM IPSARVM DOMORVM,
atque inæqualium horarum instrumento, ad latitu-
dinem Parisiensem, hæctenus ignota
ratione delineato.

LVTETIAE,

Apud Michaëlem Vascofanum, uia Iacobæa
ad insigne Fontis.

M. D. LIII.

CVM PRIVILEGIO.

PRIVILEGII SENTENTIA.

Cautum est authoritate Henrici II Galliarum Regis, ne quis alius præter Vascofanum, hūc libellum De duodecim cæli domiciliis, & horis inæqualibus, ab Orótio Finço Mathematicarū disciplinarū Regio professore editum, ante sexenniū imprimat, nèue uendat. Qui secus fecerit, libris, & pœna in sanção xstimata multabitur. Lutetia Parisiorum Idibus Aprilis, M. D. LIII.

Par le Conseil

Longuet.

Orontij Finæi Delphi-

NATIS, REGII MATHEMATICARUM Lutetiæ professoris, De XII cæli domiciliis, & inæqualibus horis, Libellus tripartitus, recens natus.

P R A E F A T I O

AD CANDIDVM, SIMVL AC eruditum uirum, Dominũ Ioannem du Rouffeau, Iuris utriusque doctorem.

AMETSI, HUMANISIME, AC INTEGERRIME Ioannes, duodecimo capite secundi libri nostræ Cosmographiæ, seu Mundanæ spheræ, rationalem, ac cæteris omnibus præstantem cælestium domiciliorum partitionem, iis qui iudiciariam profitentur Astrologiam admodum necessariam, quãtum uidelicet ad eum locum spectare uidebatur, summam perstrinxerimus: Cùm tamen hac de re, uariæ tandẽ subortæ sint opiniones, licet unica sit uia, quæ ceteras omnes fide atque ratione præcellat: fuerintque nõnulli, qui affectata quadam suorum auctoritate potiùs, quàm ueritatis agnitione suffulti, debiliorem, iam dudumque reiectum domicicandi modum impudenter sustentarint, ac in usum ipsius iudicariæ (nõ sine artis iactura) reuocarint Astrologiæ: imò, quod nos malè habet, disidentes ab illorum opinione, magis que uero consonam imitantes, inciuiliter nimumque petulanter taxare non erubuerint: Rcm meo officio dignam, atque rerum astronomicarum studiosis utilem me facturum existimaui, si probatam à nobis præallegato capite, cælestium domorum distinctionem, amplioribus argumentis, non aspernãdis que auctoritatibus confirmaremus, & simul ostenderemus, undenam contractus sit illorum euidentissimus error, qui nobis hac in parte tantopere uidentur aduersari. Adde, quod non dissi-

P R A E F A T I O.

milis error subsequutus est, in diffiniendis, atque describendis
 inæqualibus horis, quas temporales, seu planetarias appellat:
 De quibus sexto capite libri quarti, præallegatæ Mundanæ
 sphaeræ, seu Cosmographiæ nostræ, tractauimus. Sunt enim
 eiusmodi inæquales horæ, duodecim tam diei, quàm noctis
 artificialis interualla, quæ inuicem (ut infra docebitur) de ne-
 cessitate sunt inæqualia: unde præfatæ 12 horæ, tam ipsius diei,
 quàm noctis artificialis, inæqualitatis contraxere nomencla-
 turam: quas nihilominus æquales facere, & in Astrolabiis per
 æqualia describere non uerentur interstitia, contra tum ipsius
 rei ueritatem, tum propriam inæqualitatis diffinitionem. De
 his ergo, ampliorem simul annectere sermonem, duximus o-
 peræ pretium: quòd singula in suam harmoniam tandem reuo-
 cemus. Ipsarum porro tam cælestium domorum, quàm inæ-
 qualium horarum, ueram in plano delineationem, libuit tan-
 dem ob oculos exponere, nouo quidem, & hæctenus ignoto
 descriptionis artificio: idque ad Parisiensem latitudinem, quæ
 est graduum 48, & minutorum 40, ad quam singula nostra,
 in aliorum exemplum, referre solemus opera. Hos autem
 quantuloscunque labores nostros, & quicquid nostri fuerit
 inuenti, tibi dignissime ac obseruandissime Ioannes, deuoto
 consecramus animo, idque multis nominibus. In primis ob
 singularem beneuolentiam, qua tum me ipsum, tum cæteros
 bonarum artium professores seridè prosequeris. Ob eam insu-
 per, quæ in te uidetur esse rerum mathematicarum, præter
 utriusque iuris eruditionem. Adde quòd in demeren-
 dis uiris doctis, aut construendis mathematicis in-
 strumentis (quod rarò tuæ professionis uiris ac-
 cidit) nullis uideris parcere sumptibus. Re-
 liquum est igitur, ut hoc nostrum munus-
 culum, grato ac liberali suscipias ani-
 mo, interea dum grauiora moli-
 mur, quæ tibi ac studiosis o-
 mnibus crunt (ut spero)
 non ingrata. Vale,

Lutetiæ Parisiorû, mensè Nouëbri Anno Christi 1553.

INDEX EORVM, QUÆ IN HOC tripartito Libro continentur.

Primæ partis summæ, in qua de duodecim cælestium
domorum ratione omnimodè tractatur.

- 1 De earundem cælestium domorum origine, numero, atque differentia.
  - 2 De prima domorum in Zodiaco facta distinctione, quæ signa propriè nuncupantur.
  - 3 De secunda 12 cælestium domorum partitione, pro diurno motu totius cæli penderentur excogitata.
  - 4 De collatione harum 12 domorum Vniuersi, cum duodecim signis Zodiaci.
  - 5 Quòd præfatæ 12 domus cælestes, uti supra traditum est, rationabiliter distinguantur, ab auctoritate confirmare.
  - 6 De irrationali quorundam opinione, qui præfatos circulos in quacunque sphaera positione per Aequatorem transire compellunt: deque ipsius opinionis reprobanda prorsus ineptitudine.
  - 7 Solutio argumentorù Regiomontanorum aduersus Campanù, & eos proinde qui illius sequuntur opinionem.
  - 8 Ut 12 domorum in Ecliptica factæ distinctiones dato quouis tempore, & oblata sphaera positione colligi debeant.
- Tabula 12 domorum iuxta rationalem uiam, ad eleuationem poli Arctici 48 graduum (qualis propemodù est Parisiensis) fideliter admodum supputata.

Secundæ partis, de horis inæqualibus tam dici, quàm
noctis artificialis, Capita.

- 1 De ipsarum inæqualium horarum origine, atque numero.
- 2 Unde pendeat ipsarum inæqualium horarum diuersitas.
- 3 Quòd perpetuò sunt 12 inæquales horæ ræ dici, quàm noctis artificialis: & quando illarum maior, aut minor contingat inæqualitas.
- 4 Cur inæquales horæ, temporales, & artificiales, atque planetariae uocentur.
- 5 De planetarum dominio, per inæquales horis distributo: à quo 7 dies hebdomadæ fuere denominati.

INDEX.

- 6 *Qualiter inæqualium horarum tempora, siue quantitates supputari debeant.*
- 7 *De supputanda inæqualium horarum tabula.
Tabula inæqualium horarum, ad elevationem poli Arctici 48 graduum,
& 40 minutorum supputata.*
- 8 *De inæqualium horarum in fractiones sexagenarias distributione.*
- 9 *De vulgata horarum, inæqualium, per equalia diei atque noctis interualla distributione.*
- 10 *Qualiter equalis hora, ad inæquales reducantur: & è conuerso.
Tabula conuersionis partium temporis, in partes Aequatoris: & è diuerso.*

Tertiæ partis, quæ de usu instrumenti 12 domorum, atque inæqualium horarum usu, canones præcipui.

- 1 *Partium ipsius instrumenti summaria descriptio.*
- 2 *Gradum ascendentem unà cum cæteris 12 domorum cardinibus, iuxta modum rationalem superius enarratum, promptissimè colligere.*
- 3 *Hora equalis data, quota sit inæqualis, tam diurno, quàm nocturno tempore manifestare.*
- 4 *Data hora inæquali, tam diei quàm noctis artificialis, respondentem horam æqualem uersa uice reddere notam.*
- 5 *Arcum diurnum, atque nocturnum ipsius Solis penderter supputare.*
- 6 *Qua hora equali Sol oriatur, & occidat consequenter exprimere.*
- 7 *Ascensionem, atque descensionem cuiuslibet signi, uel arcus dati, in reëta sphaera definire.*
- 8 *Eadè ascensionem, atque descensionem cuiuslibet signi, uel arcus dati, pro data obliquitate sphaera, tandem numerare.*

INDICIS FINIS.

4

PRIMA PARS, IN
QUA DVODECIM CÆLE-
stium domorum ratio omnimo-
dè tractatur.

De earundem cælestium domorum origine, numero,
atque differentia.

I QVAEPIAM IGITVR (VT AD
re ipsam deueniamus) ei Astrologiæ parti, quã
iudiciariã appellãt, uideatur inesse certitudo: hæc
potissimũ ex ipsa radiorum tum errãtium, tum
fixorũ syderũ rationabiliter distributa, siue di-
stincta proiectione, pendere uidetur. Discurrentiũ porro syde-
rũ per totum Orbis ambitũ, sensibilibiter, signãtẽrue mutatæ ra-
diorum proiectiones, duobus modis de necessitate consyde-
rantur. In primis, ratione proprij & intrinseci motus eorundẽ
syderum, potissimum errantium, qui in longum Zodiaci uel
obliqui circuli, ab occidente uersus ortum, cõtra uidelicet pri-
mi ac uniuerfalis motus positionem, in diuersis temporũ ab-
soluitur interuallis: Vel ad ipsum primum ac uniuerfale mo-
tum referuntur, quo scilicet totus cælestis Orbis, ab oriẽte, per
medium cæli, ad occasum, indefessa latione dietim circunfer-
tur. Eiuscemodi autem irradiationum proiectionũue distin-
ctiõnes, seu radiorum per congrua totius ambitus circularis
interualla factæ distributiones: domus, siue mansiones, ab om-
nibus uocitãtur Astrologis. Quas duobus modis designa-
re, pendenter fuit operæpretiũ: in Zodiaco, inquam, & eo cir-
culo uerticali, qui reãtos cum horizonte atque meridiano fa-
cit angulos, & boream utriusque hemisphærij partem, ab au-
strali separat: hoc est, pro annua ipsius Solis, atque diurna to-
tius cæli reuolutione. Nam quemadmodum sydera (potissi-
mum errantia) Zodiacum ipsum gradatim perambulando,
pro diuersa suorum radiorum in hæc inferiora proiectione,
propriã uires imprimere, naturalẽsue potestates multifariam

PRIMA PARS

exercere uidentur: Non aliter ad uniuersalem motum cæli (quem diurnum, siue primum appellant) absque intermissione reuoluta, diuersas irradiationes, tum ascendendo super horizontem, aut sub illo descendendo, tum ipsum præterlabendo meridianum, intra diem naturalem censentur cōtrahere: & horum propterea inferiorum qualitates, siue naturas, penderent immutare.

De prima domorum in Zodiaco facta distinctione, quæ signa propriè nuncupantur.

- 2 IN PRIMIS IGITUR, MANSIONES, SIVE domus cælestes, quæ in ipso desumuntur Zodiaco, nihil aliud esse uidentur, quàm duodecim eiusdem Zodiaci signa, sex maioribus circulis per utrosque Zodiaci polos eductis designata, & triginta eiusdem Zodiaci gradus (qualium totus circularis ambitus 360 perhibetur) includentia, quorum sex dicuntur septentrionalia, & totidem australia, à uernali quidem sectione Zodiaci cum Aequatore, per solstitium æstiuum, & æquinoctium autumnale, ad brumale solstitiū, iuxta uidelicet proprii motus ipsorum planetarum positionē distributa, propriisque nomenclaturis, à rerum siue animalium natura desumptis, inuicem distincta. Prima nanque domus, siue māsis, Aries dicitur, secunda Taurus, tertia Gemini, Cancer quarta, Leo quinta, sexta Virgo, septima Libra, octaua Scorpio, Sagittarius nona, decima Capricornus, undecima Aquarius, & duodecima à Piscibus denominatur. Eiuscemodi nanque duodecim Zodiaci signa, māisiones, siue domicilia planetarū fuere nuncupata, à quibus duodecim anni menses deriuati sunt: quæ rursus à duobus magnis circulis, per eosdem æquinoctiorū atque solstitiorū cardines transeuntibus, & sese inuicem ad rectos dirimentibus angulos, in quatuor quadrantes, signorumue ternarios, quatuor anni partibus respondentes separantur. Tria nāque prima domorum interstitia, Aries scilicet, Taurus, & Gemini, uernalia dicta sunt: sequētia tria, Cancer, inquam, Leo, & Virgo, æstiuā: Tria uerò succedētia, utpote, Libra, Scorpio, Sagittarius, autumnalia: & reliqua tria, Capricornus

DE XII DOMIBVS.

5

pricornus uidelicet, Aquarius, & Pisces, hyemalia uocitantur.

Cur autem huiusmodi signa, planetarumue domicilia in duodenarium potius, quàm in datum qucumvis alium numerum discreta fuerint, & à uernali sectione potius, quàm aliunde sumptierint exordium, atque à præfatis rerum & animalium nomēclaturis, propriam acceperint denominationem: tertio, & quarto capitibus, secundi libri nostræ Cosmographiæ, seu Mundanæ spheræ, sufficienter expressimus. Aries itaque & Scorpio, sunt domus Martis: Taurus & Libra, Veneris: Gemini uerò & Virgo, ipsius Mercurij: Cancer autem, domus Lunæ: & Leo, ipsius Solis domus dicitur: Sagittarius porro atque Pisces, Iouis sunt domicilia: Capricornus demum & Aquarius, Saturno deputantur. In his nanque signis, siue domibus, supra scripto modo distributis, existentes planetæ, suas uires naturales, ueluti domini in propriis ædibus potissimum uidentur exercere. Quemadmodum à Ptolemæo 18 capite secundi tractatus sui quadripartiti, cæterisque ab illo emanatis Astrologis, partiliter exprimitur: ubi simul demonstratur, quibus rationibus & argumentis, præfata domus eisdem planetis & luminariibus, supra scripto modo fuerint attributæ. Dicuntur præterea ipsi planetæ atque luminaria, sub certis signis seu determinatis domibus exaltari, hoc est, propriis uiribus siue naturis excellere. Sol enim in Aricte, Luna in Tauro, Saturnus in Libra, Iupiter in Cancro, Mars in Capricorno, Venus in Piscibus, & Mercurius in Virgine exaltari perhibetur. Quæ admodum capite uigesimo, eiusdem secundi tractatus ipsius Ptolemæi, amplissimè declaratur. Adde, quòd Astrologi eisdem signis Zodiaci, siue duodecim cæli domiciliis, alias adscribunt naturas siue qualitates, quàm præallegato capite quarto, secundi libri nostræ Cosmographiæ seu Mundanæ spheræ (ubi solam rationem habuimus annuæ reuolutionis ipsius Solis in Zodiaci circulo) tradiderimus. Et secundum illas, quatuor eliciunt ternarios siue triplicitates, quatuor elementorum naturis respondentes, ab inscriptis triangulis æquilateris & inuicem æqualibus designatas. In primis enim, Arietem, Leonem, & Sagittarium, supponunt esse de natura ignis,

B

PRIMA PARS

calida uidelicet & sicca : Geminos uerò, Libram, & Aquariū, de natura aëris, utpote calida & humida: Cancrum insuper, Scorpionem, & Pisces, aquea, humida scilicet & frigida : reliqua porò tria signa, Taurum inquam, Virginem, & Capricornū, de natura terrestri, frigida uidelicet & sicca. Quarum triplicitatum siue naturarum rationem elicies ex 19 capite secūdi tractatus quadripartiti eiusdem Ptolemæi. De hac itaque primaria duodecim domorum institutione, quæ succedentis fuisse uidetur origo, hæc in præsentiarum sint satis, adiūcta solummodò supradictorum omnium, & ob oculos exposita figura.

DE XII DOMIBVS.

6

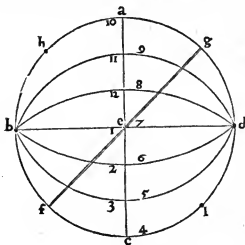
De fecūda duodecim domorum cælestium partitione,
pro diurno motu totius cæli pendenter excogitata.

3 AD SECVNDAM IGITVR DVODECIM
cælestium domorum distributionem (de qua potissimū que-
stio agitur inter Astrologos) deueniendum consequenter
esse uidetur. In primis igitur, ab omnibus, nedum Astrolo-
gis, receptum est, propositā & ad diurnum motum Vniuersi
relatam domorum partitionem, quemadmodum & signorū
Zodiaci, duodenarium obseruare numerum: forēque sex do-
morum interualla supra, & totidem infra circulum horizon-
tem: sex præterea ad ortū, & totidem ad occasum prospēctā-
tia. Meridianus igitur, atque horizon circulus, in primarios
earundem cælestium domorum distinctores, de necessitate
subrogantur: per quorum mutuas interfectiones, & cum uer-
ticalem circulum, qui rectos cum ipso meridiano facit angu-
los, cuius uidelicet præfatæ meridiani & horizontis interfe-
ctiones sunt poli, cæteri quatuor magni circuli reliquos do-
morum angulos designantes, consequenter producantur: cū
omnes per eosdem polos transire sit operæpretium. Et quo-
niam meridianus & horizon ad rectos sese inuicem diuidūt
angulos, dirimunt propterea eundem uerticalem circulum,
qui rectos cum utroque facit angulos, in quatuor quadran-
tes: cæteri uerò quatuor magni circuli, unumquemque qua-
drantem in tres partes adinuicem æquales, quarum quælibet
unius signi quantitatem comprehendit, utpote, gradus 30,
qualium totus circulus est 360. Hoc itaq; modo, præfatus cir-
culus uerticalem, & totus consequenter ambitus Vniuersi, in
duodecim signa, instar Zodiaci diuiditur, quæ domus pecu-
liari nomine uocitantur. Et quemadmodum ordo signorum
ipsius Zodiaci, à uernali sectione cum Aequatore sumit exor-
dium, & per solstitium æstiuum, & æquinoctium autumnale,
ad brumale solstitium, contra motus diurni positionem distri-
buitur: haud dissimiliter & ipsæ duodecim domus, ab ortiua
horizontis parte, per subterraneum meridianum, ad occidua,
in cæli uerticem, iuxta signorum ipsius Zodiaci successiōnem

B ij

PRIMA PARS

ordinantur. Velut ea quæ sequitur figura, utcunque demonstrat: in qua circulus *a b c d*, meridianum repræsentat: recta

uerò *b e d*, horizon-
tem obliquum: &
a e c recta, circulū
uerticalem, qui re-
ctos cum meridia-
no causat angu-
los: recta porro *f*
e g, ipsum imita-
tur Aequatorem,
cuius poli sunt pū-
cti *h, l*. Quilibet
insuper ex 30 gra-
dibus uniuscuius-
que domus, in mi-
nuta sexagenaria

solito more distribuitur, instar uidelicet cuiuslibet gradus Zo-
diaci, alteriusue circuli: idque per circulos magnos, commu-
nes itidem meridiani & horizontis intersectiones pertranseun-
tes, quos positionum appellat circulos. Is autem circulus, qui
ex eisdem sectionibus meridiani & horizontis, per datæ cuius-
piam stellæ centrum transire diffinitur, horizon ipsius stellæ
nuncupatur: imò singuli tam primarij supradictarum domo-
rum distinctores, quàm etiam subdiuisores circuli, nihil aliud
esse uidentur, quàm obliqui quidam horizontes: ut ex ipsarum
domorum calculo fit manifestum: de quo undecimo, duode-
cimo, atque decimotertio canone primi libri nostrorum Ca-
nonum Astronomicorum luculenter expressimus.

De collatione harum XII domorum Vniuersi, cum
XII signis Zodiaci.

4 QVEMADMODVM IGITVR ZODIACVS
circulus, tam ab horizonte, quàm ab ipso meridiano circulo-
bifariam perpetuò diuiditur: haud dissimiliter prædictarum
duodecim domorum suprascripto modo distributarum, sex
infernum,

infernum, totidēque supernum occupant hemisphærium: sex præterea ortiuam mundi partem, & totidē occiduam conspicere uidentur. Vt duo consequenter magni circuli, ad rectos angulos in Zodiaci polis sese inuicem dirimentes, quatuor ipsius Zodiaci cardines, duo uidelicet æquinoctia, totidēque solstitia notant: sic meridianus & horizon, ad rectos itidem sese interfecantes angulos, quatuor Mundi cardines, insigniorē sūe prædictarum domorum angulos, in præfato circulo uerticali, designare uidentur: utpote, angulum orientis (quem uocant horoscopus) occidentis, mediij cæli, atque subterraneum angulum eidem oppositum: primæ uidelicet, quartæ, septimæ, atque decimæ domorum initia præfinites.

Habet enim angulus orientis, à quo domus ipsa numerantur, quandam cum sectione uernali similitudinē, quæ signorum Zodiaci facit exordium: & angulus mediij cæli, cum æstiuo solstitio: occidētis uerò angulus, cum æquinoctio autumnali: atq; subterraneus angulus, cum solstitio brumali. Et proinde, quarta quæ est ab ortu ad medium cæli, uernali quartæ Zodiaci: & à medio cæli ad occasum comprehensa, æstiuæ: ab occasu autem usque ad subterraneum angulum, autumnali: ab angulo denique subterraneo ad ortum, hyemali eiusdē Zodiaci quartæ similis esse uideretur. Sex præterea domus superiores, hoc est, patens occupantes hemisphærium, borealibus signis Zodiaci: sex uerò subterraneas, australibus quodam modo respondere fit manifestum. Adde, quòd ueluti quatuor signa ab æquinoctiis, & solstitialibus punctis inchoata, utpote Aries, Cancer, Libra, Capricornus, cardinalia, mobiliāq; dicta sunt: & sequentia quatuor, Taurus uidelicet, Leo, Scorpio, & Aquarius, fixa: cætera uerò quatuor, utpote Gemini, Virgo, Sagittarius, Pisces, indifferentia, siue cōmunia, ab ipsis uocantur Astronomis: Sic inter duodecim domos quæ ab ipsis quatuor angulis, intersectionibúsue meridiani & horizontis, cum ipso uerticali circulo exordiūtur, utpote, prima, quarta, septima, atque decima, angulares nūcupantur: sequentes uerò quatuor, secūda uidelicet, quinta, octaua & undecima, succedētes: reliquæ uerò quatuor, tertia, inquā, sexta, nona, atque

PRIMA PARS

duodecima, cadentes, seu deiectæ dictæ sunt. In summa, præfatæ 12 domus ipsis 12 Zodiaci signis, multifariam multisque nominibus congruere, similisque fore uidentur: & à iudiciariis Astro-

nomiis Astro-
nomis, in pla-
no per linea-
mēta recta, ut
ī subscripta cō-
tinetur figura
representatur.
Quales autem
pprietates ha-
beant ipsa do-
morum inter-
stitia, quidue ī
illis existentia
sydera contra-
here uideātur,
hoc loco decla-
rare, non est o-

perpretium. Confugiendum igitur est, ad quadripartitum, atque centilogium C. Ptolemæi Pelusienfis, cæterosque ab illo emanatos Astrologos.

Quòd præfatæ 12 domus caelestes, uti supra traditum est, rationabiliter distinguantur, ab auctoritate confirmare.

5. **Q**UANVIS SVPRADICTARVM DOMO-
rum distributio, cuius (etiam mediocriter erudito) rationa-
lis, ac imitanda iure uideatur: iuuat nihilominus, nonnullor-
um in mathematicis, & iudiciaria peritorum Astrologia au-
ctoritate, illam confirmare. Habes igitur in primis, Claudium
Ptolemæum Pelusiensem, & Halyeben Rodan illius interpre-
tem, aliosque non aspernandos Astrologos, potissimum Ara-
bes, qui ipsius Ptolemæi quadripartitum, atque centilogium
sequuti sunt. Idem nanque Ptolemæus, illiusque sequaces A-
strologi, arcum semidiurnum, atque seminocturnum puncti
orientalis

DE XII DOMIBVS. 8

orientalis Eclipticæ, hoc est, ipsius horoscopi, uel ascendētis, in tres partes inuicem æquales diuidebant, & ex Mundi polis, per ipsa diuisionum pūcta, & ascendens punctum Eclipticæ, quinque magnos educebāt circulos, qui unà cū meridiano uniuersum cælum in 12 domos diuidebant, quarum quælibet duplum unius horæ, hoc est, 30 gradus Aequatoris comprehendebat. Sed meminisse oportet, hunc C. Ptolemæum Pelusiensem, ceterosque Arabes illius interpretes, sub recto prope modum sphaeræ situ habitasse: in quo circulus Aequator in eum concidit uerticalem circulum, qui rectos cum meridiano efficit angulos, ubi præterea diurnus arcus nocturno semper est æqualis. Utebantur propterea Aequatore circulo, non quatenus is erat Aequator, sed quoniam præfati circuli uerticalem fungebatur officio: Mundi quoque polos, ueluti communes meridiani & horizontis intersectiones subrogabant. Circulus præterea qui per ascendens Eclipticæ punctum ducebatur, à recto discrepare non uidebatur horizontæ: cuius rei fidem facit, quod ipsarum domorum cuspides, per rectas colligebāt ascensiones. In obliqua igitur sphaera, ubi præfatus Aequator ab ipso uerticali circulo disidet, ea domificandi ratio uenit prorsus obseruanda, qualem nuper tibi descripsimus. Idem præterea C. Ptolemæus, septimo capite primi tractatus sui quadripartiti ait, Solè motu diurno similes efficere mutationes, quales per quatuor anni tempora. Eodem itaque modo diuidendus est uniuersus ambitus ipsius cæli, quo & ipse Zodiacus, seu uia solaris: utpote in 4 quartas, & quarta quælibet in tria signorum, siue mansionum interstitia. Idem etiam asserit Albumasar differentia 26 sexti tractatus sui magni introductorij: ostendit enim domorum distinctionem faciendam esse ad imitationem diuisionis ipsius Zodiaci. Habes insuper Campanum Nouariensem, uirum in mathematicis suo tempore rarum, ut illius testatur opera: qui 29 capite suæ sphaeræ, traditam à nobis domorum distinctionem, ueluti rationalem, atque ceteris probabiliorem, summatim perstringere, ac imitandam esse in quocunque sphaeræ situ, fideliter admonere uidetur. Huic etiam astipulatur Ioannes Ragusinus Gazu-

PRIMA PARS

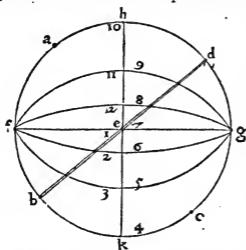
lus, qui de hac domorum confirmatione atque calculo, multa præclare scripsit (ut Regiomontanus testatur) quæ ad manus nostras peruenire nusquam potuerunt. Hanc quoque domificandi rationem extollit plurimum Henricus Bate Germanus, in sua Astrolabij atque Directorij compositione: inquit enim capite tertio, Et propter quædam opinionem de domibus, & aspectibus, quæ fortassis à rationibus suis non est penitus exclusa, quamuis ab authoribus non exprimat, &c. Deinde subiungit capite undecimo, ubi domos æquare, & aspectus dirigere docet: Si uerò cuiquam libeat domos coequare, & aspectus dirigere, & alia per modum illum, secundum quem imaginamur hemisphærium diuidi in partes æquales, per magnos circulos trãseuntes per ambas sectiones meridiani circuli & horizontis, circulum altitudinis, qui per ortum & occidens uadit, uniformiter diuidendo: quia forsitan hic modus, aliquibus rationabilis uidetur, &c. Adde quòd bona pars peritorum Astrologorum, eorum potissimum quibus in hac parte fides adhibetur, aspectus planetarum, cæterasque radiorum proiectiones, per gradus æquales dirigere solet, & ita fore dirigenda omnia, passim admonere uidetur: hoc est, per domos inuicem æquales, ut in gradus æquales instar signorum Zodiaci distributas, quales supra descripsimus. Quod plerique aut ignorant, aut nolentes intelligere, hos gradus æquales ad solum referunt Zodiacum: quasi reliquorum circulorum gradus inæquales sint adinueniendos, & directiones ipsæ per ascensionem supra circulos ipsarum domorum distinctores, ueluti supra quosdam horizontes, non absoluerentur. Eiusmodi namque domorum gradus, æquales præfati nuncuparunt Astrologi: ad differentiam illorum, qui tum domos, tum illarum partes, siue gradus, inæqualiter diuidunt: quorum opinio, quàm irrationalis & reprobata fuerit, differendum consequenter esse uidetur.

De irrationali quorundam opinione, qui præfatos circulos in quacunque sphaeræ positione, per Aequatorẽ transire cõpellerunt: de quibus ipsius opinionis reprobata profus ineptitudine.

DE XII DOMIBVS.

6 QUI IGITUR PRAEFATVM PTO-
lemæum Pelusiensem, cæterósque tum Aegyptios, tum A-
rabes Astrologos imitari uoluerunt, & ea quæ illi tan-
quam in reâ sphaera degentes obseruarunt, datæ cuius
obliquitati sphaeræ indifferenter coaptarunt, peccarunt turpi-
ter. Nam cuiuslibet domus partem sursum, partem uerò sub
horizonte, contra ipsius artis, & omnium Astrologorum præ-
cepta detrudebant. Quod nonnulli peritiores tandè animad-
uertentes Astrologi, circulos ipsos domorum, non per Mun-
di polos, sed mutuas meridiani & horizontis interseccionem
(uti supra declaratum est) ducendos esse censuerunt: sed qui
trigenos Aequatoris gradus, uelut in reâ sphaera, non aut em
præfati circuli uerticulis, comprehenderent. Vt subscripta fi-

gura demonstrat:
in qua rursus me-
ridianus *a b c d*,
Aequator *b e d*,
illius poli puncta
a & c, horizo ob-
liquus *f e g*, & is
uerticulis circulus
qui rectos cū me-
ridiano facit an-
gulos *h e k*: & re-
liqua, ut in figura.

Hæc igitur do-
mificandi ratione
Abraham Auenar-

ris (alioqui peritus Astrologus) suo introduxit tempore: quæ
tandem à peritioribus reiecta fuit Astrologis, & in suam har-
moniam, quam tibi supra descripsimus, fideliter reuocata.
Quod Ioannes Saxonensis Germanus, primus tabularum
Alphonsinatum, ac ipsius Alchabitij clarus interpres (ut cæ-
teros omittam) aperte confirmat. Inquit enim commeto eius
partis Alchabitij, cui titulus est, de esse circuli accidentali: Est
enim alia imaginatio de domibus, quam tenet Abraham Auc-

PRIMA PARS

naris, & imaginatur trāsire circulos per diuisiones Aequinoctialis, & per interfectionem circuli meridiani & horizonis ex parte septentrionis, &c. Deinde subiungit: Ista via non cōmuniter tenetur, ideo non curo eam multum explanare.

Eandem nihilominus dudum reiectam opinionem, Ioannes Regiomontanus, itidē germanus, & pro suo tempore, atq; ætate, in mathematicis admodum eruditus, in usum reuocare conatus est: quem omnes fere iuniores Astrologi, sola illius auctoritate suffulti, leuiter sunt imitati. Inter quos nonnulli, qui uel inuidia, aut philautico furore, ad aliorum insectanda opera propensiores existunt, quàm requirat philosophica (ne dicam Christiana) modestia: me ipsum, & alios nonnullos, propterea quòd suprascriptam, & à Campano probatam domicicandi rationem, ueluti fidelioem, cæteris præstare nō sine ratione iudicauimus: ineptissimis scriptis, nullis autem rationibus, aut probabilibus argumentis, prouocare non erubuerunt: quorum exprimere nomina, (tantum abest ne illis respōdeamus) duximus prorsus indignum. Verùm ut iis qui de aliorum scriptis, citra inuidiam, uel affectum, iudicare consueuerūt, satis hac in parte faciamus: imbecillitatem ipsius opinionis Regiomontanæ, ab studio contradicendi potius, quàm à ratione subortam, hoc loco declarare duximus operæpretiū. In primis itaque, domus horizonis uiciniore minores erunt cæteris: quæ autē propiores, meridiano tanto maiores: tantòque magis inuicem magnitudine discrepantes, quanto sphaera obliquiore fuerit ad epta positionem: quod & de ipsarum partibus, pendenter erit iudicandum. Non poterunt igitur radorum in terram, aut alibi proiectorum anguli, & proinde neque illorum uires, atque potestates, sub rationali differentia, seu discreta mensura discerni: quòd per ipsam prius enarratam domorum constitutionem, etiam in quacunque sphaeræ positione, indifferēter obseruatur, quemadmodum radicalis ipsarum domorū origo uidetur exoptare. In hunc enim finem eiusmodi cæli domicilia excogitarunt Astronomi, ut paulatim eleuatis syderibus, aut sub horizoncē depreßis, ipsorumue meridianum circulum ad motum

Vniuersi

DE XII DOMIBVS. 10

Vniuersi præterlapsis, sensibilibiter immutata prædictorum syderum irradiatio, certis quibusdam, ac inuicem æqualibus (ut de annua Solis in Zodiaco reuolutione dictum est) discererentur interuallis. Quisnam propterea in tota unquam uidit sphaeralium circularum harmonia, ut magnus aliquis circulus per alios circulos in suas partes diuidatur, quàm eos qui per proprios illorum polos incedunt: & uersa uice, magnos itidem circulos per datos emitti polos, nisi in gratiam & relationem illius circuli, cuius sunt poli: Quemadmodum enim Zodiacus in 12 signa, & signum quodlibet in 30 gradus, per circulos magnos è propriis polis egredientes diuiditur: & Aequator per eos circulos, qui per suos, hoc est, Mundi polos incedunt: meridianus autem per eos itidem circulos, qui ex mutuis horizonis, & ipsius uerticis circuli, qui rectos cum utroque facit angulos, prodeunt intersectionibus, quæ ipsius meridiani sunt poli: horizon denique per circulos uerticales, qui ex illius polis, utpote uertice, & opposito puncto demittuntur: Haud aliter præfatum uerticalem circulum, meridianum & horizonti orthogonum, per eos circulos magnos penderet diuidere est operæpretium, qui ex eius polis, hoc est, mutuis horizonis cum meridianum intersectionibus prodire diffiniuntur, cuiusmodi sunt ipsarum domorum distributores circuli. Omnium insuper magnorum circularum sese inuicem secantium interualla, per cum semper dimetiuntur circulum, qui inter utrasque dictorum circularum (uelut inter suos polos) æquidistat intersectiones. Hæc igitur renouata domificandi ratio, quam tantopere iuniores insequuntur Astrologi, omnibus modis reiicienda est, & descripta à nobis cum Campano ubique locorum obseruanda: ni uolueris artem ipsam, & uniuersam sphaeralium circularum harmoniã, atque insigniorum Astrologorum præcepta funditus euertere, & falsum uero obstinatè præferre.

Solutio argumentorum Regiomontanorum, aduersus Campanum, & eos proinde qui illius sequuntur opinionem.

C ij

PRIMA PARS

7 **Q**UANQVAM AVTEM PRODVCTA A Regiomontano contra Campanum, illiúsque probantes opinionem argumenta, in proprium authorem retorqueri uel facile possint: placet nihilominus, eorundem argumentorum imbecillitatem obiter perstringere. Accusat itaque primùm Regiomontanus ipsum Campanum, quòd domorum distinctiones in eo dimetiãtur circulo (utpote uerticali) qui prorsus imaginarius, nulliúsque potestatis esse uidetur: Quasi Aequator circulus non fuerit abstractiua cogitatione delineatus, & uirtutem aliquam ex seipso tribuat syderibus. Cùm apertum sit, ueram domorum distributionem, eum tantum sibi uendicare circulum, qui regularem quãdam, ac sensibilibiter per singulas domos immutatam radiorum proiectionem, in quauis sphaeræ positione aptè distinguat: quod solus uerticallis uideatur efficere circulus, inter utrasque meridiani & horizontis intersectiones collocatus. Nec facit ad rem ipsam, facilis, aut difficilis, ab ipso Campano, uel Gazulo, aut alio quouis traditus domificandi calculus. Ex qua enim logica subinfertur: hic non exactè supputandi rationem expressit, ergo proposita domorum designatio reiicienda est. Multa enim sunt uera, atque certa, quæ nihilominus calculo uidentur esse difficillima.

Arguere præterea, quòd longè maior arcus Eclipticæ in una domorum includatur, quàm in alia, est apertè cauillari: cùm idem in primis iuxta Regiomontanum domificandi modum de necessitate contingat, atque in maiori prædictorum arcuum differentia, propter ipsarum domorum inæqualitatem. Sed hoc, nihil ad rem facere uidetur: cùm sola syderum altitudo, siue depressio ad horizontem relata circulum consyderanda sit, quæ ad diurnum motum Vniuersi, radiorum angulos, & proinde uires syderum sensibilibiter immutat: Secus foret, ubi præfatæ domus iuxta primã illarum diuisionem, in ipsa defumerentur Ecliptica. Qui autem arguunt Regiomontani auctoritatem, propter eam quæ in illo fuit eruditionem, cæteris omnibus esse præferendam, multis iniuriam faciunt, nedum ipsi Campano, qui fuit suo tempore doctissimus, ut per eum uersa, atque conscripta testantur opera.

Non.

DE XII DOMIBVS.

11

Non erat igitur aded friuolis allegationibus, tam apertis renitendum argumentis, quibus præfata domificandi ratio, cæteris præstare conuincitur. Quã dum imitandam esse obiter admoneremus, neminem propterea in nostram sententiam adstringere nitēbamur: etsi cuiquam minus placuisse uisus sum, in illius situm erat arbitrio, quam uellet opinionem in suum usum reuocare. Nemo quoque iudicium, aut libertatem, seu rerum cognitionem, à nobis auferre poterit: ut eam quam probabiliozem, & rationibus suffulram uidemus opinionem, insequendam fore non consulamus. Sed de his fati: si quæ autem aliæ introductæ fuerint domificandi traditiones, indignæ sunt, quæ recitentur: tantum abest ne in certamen cum ipsis ueniant Astrologis.

Vt ipse XII domorum in Ecliptica factæ distinctiones, dato quouis tempore, & oblata spheræ positione colligi debeãt.

- 8 RELIQUVM EST, PAUCIS ADMONERE qualiter ascendens Eclipticæ punctum, unã cum cæteris domesticiorum cardinibus, ad datum quodcũque tempus, & oblata poli borealis exaltationem colligi uel facile possint. Id autem ascensionum tum rectorum, tum obliquarum absoluendum est beneficio: ipsi namque domorum distinctores circuli, obliqui quidam esse uidentur horizontes: excepto meridiano, qui rectum horizontem imitatur, utpote, qui per Mundi polos transire diffiniatur. Tria itaque huic negocio prænoscenda uidentur. obliquitas in primis ipsius dati horizontis, hoc est, quantum super illum alter Mundi polorum exaltetur: Id autem ex secunda parte tertij capitis libri quinti nostræ Cosmographiæ seu mundanæ spheræ, uel decimo canone primi libri nostrorum Canonum astronomicorum (quos recens edidimus) dignosci uel facile poterit. Supputandum est præterea, quãtum idem Mundi polus, super unumquemque reliquorum circularum præfata cæli domicilia designatum extollatur: Quod ex undecimo canone ipsius præallegati libri primi, colligere non est difficile, & simul præuidere

C ij

PRIMA PARS

quænam ex 12 domibus æquales fortiantur poli sublimitates. Tertium autem quod simul agnoscendum esse uidetur, est arcus Aequatoris circuli, intra quamlibet domorum comprehensus: ut propriæ singularum domorum ascensiones colligantur, quæ per solum dimetiuntur Aequatorem. Cùm enim singulæ domus, de circulo uerticali æquales arcus, hoc est, singula signa continere diffiniantur: inæquales igitur arcus ipsius Aequatoris de necessitate comprehendent. *Qua* ratione autem eiusmodi arcus Aequatoris deprehendantur, duodecimo canone præallegati libri primi nostrorum Canonum clarè demonstrauimus: ubi simul edocuimus, quænam domus æquales ipsius Aequatoris arcus intercipient. *Qua* ratione demum, supradictorum adminiculo, ascendens siue horoscopus, & reliquarum domorum initia, iuxta præostensum domificandi modum supputari debeant, succedenti canone, utpote, decimotertio sæpius allegati primi libri, sufficienter expressimus. Lectorem igitur ad supradictos canones (ne idè toties inculcare uideamur) iure remittimus. Ex quibus canonibus, tabulam domorum ad tuæ regionis latitudinem (si mihi credas) semel, fidelitèrque supputabis, quæ te à non modico labore in perpetuum subleuabit: qualem hoc loco, ad Parisiensem ferè latitudinem supputatam, libuit subscribere, cuius usus in hunc modum se habet. Collecto ascendente Eclipticæ gradu, siue horoscopo, per nunc citatum decimumtertium canonem libri primi nostrorum Canonum astronomi corû, & in leuo graduum ordine, sub proprio tabulæ signò reposito: è recta illius regione offendentur reliquarum quinque subterraneanarum domorum exordia, gradibus & minutis expressa, quæ illis adscribentur Eclipticæ signis, quorum characteres immediatè suprascribentur. Cæterarum porrò & oppositarum domorum initia, per oppositas Eclipticæ partes uel faciliè dignoscuntur: maiores enim in sphaera circuli, cuiusmodi sunt Ecliptica, & ipsarum domorum distinctores, perpetuò sese inuicem bifariam dispescunt. Quòd si gradibus ipsius ascendentis, minuta quæpiam adheferint, & pauciores fuerint 30, ea poterunt absque iactura derelinqui: uel accipiendus

DE XII DOMIBVS.

12

dus erit gradus proximè sequens, ubi præfata minuta, 30 ex-
 perauerint numerum : & occurrētes è dextra regione domo-
 rum distributiones colligendæ: ni iuuet forsitan, pro ratione
 dictorum minorum ad 60, differentiarum antecedentium
 domorum, ad proximè sequentes, proportionales accipere
 partes: & illas singulis domorū exordiis, eidem gradui ascen-
 dentis respondentibus, solito more componere : si curiosam
 magis, quàm utilem habere placeat supradictarum 12 cæle-
 stium domorum præcisionem.

SEQUITVR TABVLA XII DO-
 morum iuxta rationalem uiam, ad eleuationem
 poli arcticæ 48 graduum (qualis prope-
 modum est Parisiensis) fideliter
 admodum supputata.

PRIMA PARS

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dente Ariete.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
γ		π		π		♄		♄		♁	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	1	43	20	10	0	26	28	11	27	57
2	0	2	16	20	36	0	50	28	36	28	19
3	0	2	50	21	4	1	17	29	0	28	42
4	0	3	23	21	30	1	43	29	26	29	4
5	0	3	57	21	58	2	9	29	51	29	27
6	0	4	29	22	24	2	35	0	16	29	49
7	0	5	3	22	52	3	2	0	40	0 ^{mv}	12
8	0	5	36	23	19	3	29	1	6	0	44
9	0	6	10	23	46	3	55	1	32	0	58
10	0	6	54	24	23	4	22	1	57	1	20
11	0	7	15	24	40	4	49	2	27	1	44
12	0	7	47	25	8	5	16	2	49	2	6
13	0	8	20	25	35	5	42	3	14	2	29
14	0	8	52	26	2	6	8	3	40	2	59
15	0	9	24	26	29	6	35	4	5	3	23
16	0	9	55	26	56	7	2	4	30	3	38
17	0	10	28	27	24	7	30	4	57	4	2
18	0	11	0	27	50	7	56	5	23	4	25
19	0	11	32	28	19	8	22	5	49	4	43
20	0	12	4	28	46	8	52	6	16	5	12
21	0	12	36	29	14	9	20	6	42	5	36
22	0	13	9	29	43	9	48	7	10	6	0
23	0	13	41	0 ^s	10	10	16	7	36	6	24
24	0	14	13	0	38	10	44	8	4	6	48
25	0	14	46	1	6	11	13	8	30	7	13
26	0	15	18	1	35	11	43	8	57	7	37
27	0	15	51	2	4	12	11	9	27	8	3
28	0	16	23	2	32	12	40	9	53	8	28
29	0	16	56	3	0	13	9	10	22	8	53
30	0	17	29	3	30	13	39	10	50	9	19

DE XII DOMIBVS.

13

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dente Tauro.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
♄		♃		♂		♁		♅		♃	
grad.	mi.	grad.	mi.	grad.	mi.	grad.	mi.	grad.	mi.	grad.	mi.
1	0	18	3	4	0	14	9	11	19	9	45
2	0	18	45	4	30	14	38	11	49	10	11
3	0	19	10	4	59	15	11	12	18	10	37
4	0	19	43	5	29	15	42	12	47	11	3
5	0	20	16	5	59	16	12	13	16	11	30
6	0	20	50	6	30	16	43	13	46	11	56
7	0	21	24	7	0	17	15	14	16	12	23
8	0	21	58	7	31	17	48	14	47	12	51
9	0	22	30	8	2	18	20	15	17	13	18
10	0	23	5	8	34	18	53	15	48	13	46
11	0	23	39	9	5	19	25	16	19	14	14
12	0	24	13	9	28	19	59	16	51	14	43
13	0	24	48	10	9	20	33	17	23	15	11
14	0	25	23	10	42	21	8	17	56	15	40
15	0	25	58	11	15	21	42	18	30	16	10
16	0	26	34	11	49	22	18	19	4	16	40
17	0	27	10	12	23	22	54	19	39	17	11
18	0	27	46	12	57	23	30	20	13	17	41
19	0	28	22	13	36	24	12	20	52	18	16
20	0	28	58	14	6	24	45	21	22	18	43
21	0	29	35	14	42	25	23	21	58	19	15
22	0	0	13	15	18	26	2	22	36	19	48
23	0	0	50	15	53	26	40	23	10	20	20
24	0	1	25	16	29	27	19	23	48	20	52
25	0	1	59	17	5	27	58	24	24	21	24
26	0	2	38	17	42	28	38	25	2	21	59
27	0	3	23	18	20	29	19	25	40	22	33
28	0	3	59	18	58	0	0	26	19	23	7
29	0	4	38	19	37	0	43	26	59	23	42
30	0	5	18	20	17	1	26	27	30	24	19

D

PRIMA PARS.

TABVLA SEX DOMO-
rum subterraneorum, Ascen-
dentibus Geminis.

Ascendens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
x		s		s		Q		Q		mp	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	5	57	20	57	2	10	28	20	24	39
2	0	6	38	21	37	2	54	29	2	25	31
3	0	7	19	22	18	3	39	29	44	26	8
4	0	7	59	22	59	4	24	0	mp	26	46
5	0	8	40	23	42	5	10	1	10	27	24
6	0	9	23	24	26	5	58	1	55	28	3
7	0	10	6	25	8	6	47	2	40	28	43
8	0	10	48	25	50	7	35	3	25	29	23
9	0	11	30	26	34	8	25	4	10	0	3
10	0	12	14	27	18	9	14	4	56	0	43
11	0	12	57	28	3	10	5	5	40	1	23
12	0	13	40	28	48	10	55	6	26	2	5
13	0	14	25	29	Q	34	11	48	7	15	47
14	0	15	10	0	22	12	42	8	4	3	30
15	0	15	56	1	9	13	32	8	56	4	15
16	0	16	41	1	58	14	32	9	47	4	55
17	0	17	28	2	47	15	28	10	38	5	43
18	0	18	15	3	37	16	24	11	30	6	37
19	0	19	0	4	27	17	22	12	22	7	15
20	0	19	49	5	18	18	20	13	16	8	0
21	0	20	37	6	10	19	20	14	10	8	47
22	0	21	26	7	4	20	22	15	6	9	35
23	0	22	14	7	57	21	23	16	0	10	23
24	0	23	5	8	50	22	26	16	57	11	11
25	0	23	54	9	44	23	27	17	54	12	0
26	0	24	45	10	39	24	32	18	50	12	46
27	0	25	35	11	34	25	37	19	49	13	39
28	0	26	37	12	30	26	43	20	48	14	30
29	0	27	18	13	32	27	56	21	52	15	25
30	0	28	10	14	25	28	58	22	47	16	13

DE XII DOMIBVS.

14

TABVLA SEX DOMO- rum subterranearum, Ascen- dente Cancro.											
Ascendēs.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
♄		♄		♅		♆		♇		♈	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	29	11	15	23	0	8	23	48	17	5
2	0	29	56	16	22	1	18	24	50	17	50
3	0	0	49	17	22	2	32	25	53	18	44
4	0	1	44	18	5	3	40	26	55	19	45
5	0	2	38	19	24	4	52	27	59	20	39
6	0	3	32	20	25	6	3	29	2	21	33
7	0	4	27	21	26	7	17	0	7	22	29
8	0	5	22	22	30	8	32	1	10	23	25
9	0	6	19	23	34	9	48	2	22	24	18
10	0	7	14	24	37	11	5	3	26	25	17
11	0	8	13	25	43	12	20	4	32	26	14
12	0	9	10	26	49	13	40	5	40	27	12
13	0	10	8	27	55	15	0	6	48	28	10
14	0	11	6	29	2	16	20	7	56	29	8
15	0	12	5	0	mp	9	17	40	9	5	0
16	0	13	3	1	17	19	1	10	19	1	6
17	0	14	2	2	26	20	22	11	23	2	5
18	0	15	2	3	35	21	45	12	33	3	5
19	0	16	2	4	44	23	8	13	43	4	5
20	0	17	2	5	51	24	31	14	55	5	6
21	0	18	2	7	2	25	56	16	6	6	6
22	0	19	3	8	12	27	21	17	18	7	8
23	0	20	4	9	25	28	45	18	29	8	8
24	0	21	5	10	36	0	mp	19	40	9	9
25	0	22	6	11	48	1	35	20	52	10	10
26	0	23	8	13	0	3	2	22	5	11	13
27	0	24	11	14	15	4	28	23	19	12	16
28	0	25	14	15	28	5	54	24	30	13	17
29	0	26	18	16	42	7	20	25	40	14	20
30	0	27	20	17	55	9	49	26	54	15	23

D ij

PRIMA PARS

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dente Leone.

Ascendēs.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
Ω		Ω		np		ω		ω		m	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	28	23	19	9	10	15	28	7	16	25
2	0	19	27	20	24	11	43	29	20	17	29
3	0	0 ^{np}	30	21	38	13	10	0 ^m	34	18	32
4	0	1	42	23	2	14	47	1	56	19	44
5	0	2	38	24	7	16	5	2	59	20	39
6	0	3	42	25	21	17	32	4	13	21	44
7	0	4	46	26	38	18	59	5	25	22	47
8	0	5	50	27	54	20	27	6	39	23	52
9	0	6	7	29	9	21	54	7	50	24	57
10	0	8	0	0	24	23	21	9	4	26	2
11	0	9	5	1	44	24	47	10	18	27	7
12	0	10	10	2	59	26	16	11	31	28	12
13	0	11	15	4	15	27	40	12	40	29	18
14	0	12	20	5	30	29	6	13	58	0 ⁺	23
15	0	13	26	6	48	0 ^m	34	15	12	1	29
16	0	14	30	8	4	1	50	16	24	2	34
17	0	15	36	9	18	3	25	17	36	3	39
18	0	16	42	10	35	4	50	18	48	4	46
19	0	17	47	11	50	6	14	20	0	5	52
20	0	18	53	13	7	7	39	21	13	6	59
21	0	19	59	14	24	9	4	22	27	8	7
22	0	21	5	15	40	10	28	23	40	9	15
23	0	22	9	16	57	11	53	24	54	10	23
24	0	23	18	18	14	13	17	26	7	11	31
25	0	24	23	19	29	14	40	27	19	12	40
26	0	25	30	20	45	16	3	28	32	13	48
27	0	26	35	22	2	17	25	29	44	14	56
28	0	27	40	23	17	18	46	0 ⁺	56	16	4
29	0	28	46	24	32	20	7	2	7	17	14
30	0	29	52	25	44	21	29	3	20	18	23

DE XII DOMIBVS.

15

 TABVLA SEX DOMO-
 rum subterranearum, Ascen-
 dente Virgine.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
mp		ω		ω		m		+		+	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	0	58	26	59	22	49	4	32	19	4
2	0	2	4	28	14	24	10	5	40	20	45
3	0	3	12	29	29	25	3	6	56	21	56
4	0	4	16	0 ^m	44	26	50	8	9	23	8
5	0	5	22	1	58	28	10	9	21	24	20
6	0	6	28	3	13	29	30 ⁺	10	34	25	34
7	0	7	34	4	27	0 ⁺	49	11	47	26	46
8	0	8	39	5	40	2	7	12	59	28	0
9	0	9	44	6	54	3	25	14	12	29	15
10	0	10	49	8	7	4	43	15	24	0 ^o	29
11	0	11	55	9	20	6	0	16	36	1	46
12	0	13	0	10	34	7	28	17	58	3	12
13	0	14	6	11	48	8	36	19	2	4	20
14	0	15	10	13	0	9	53	20	15	5	38
15	0	16	16	14	14	11	9	21	28	6	57
16	0	17	20	15	27	12	26	22	42	8	17
17	0	18	27	16	39	13	43	23	59	9	38
18	0	19	30	17	51	14	58	25	9	11	0
19	0	20	36	19	4	16	15	26	24	12	23
20	0	21	39	20	15	17	28	27	37	13	40
21	0	22	46	21	27	18	45	28	52	15	12
22	0	23	50	22	47	20	6	29	12	16	38
23	0	24	55	23	51	21	16	1 ^o	21	18	4
24	0	25	59	25	4	22	31	2	37	19	33
25	0	27	3	26	15	23	46	3	47	21	1
26	0	28	8	27	27	25	0	5	9	22	32
27	0	29 ^m	13	28	39	26	17	6	26	24	4
28	0	0	17	29	50	27	31	7	42	25	38
29	0	1	22	1 ⁺	3	28 ^o	46	9	0	27	14
30	0	2	25	2	13	0 ^o	0	10	14	28	49

D iij

PRIMA PARS

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dente Libra.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
♌		♍		♎		♏		♐		♑	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	3	29	3	24	1	32	11	55	0	50
2	0	4	34	4	36	2	28	12	55	2	6
3	0	5	30	5	46	3	43	14	14	3	47
4	0	6	43	6	57	4	59	15	33	5	32
5	0	7	47	8	10	6	14	16	54	7	17
6	0	8	50	9	22	7	28	18	14	9	3
7	0	9	55	10	34	8	44	19	35	10	52
8	0	10	58	11	46	9	59	20	56	12	40
9	0	12	3	12	57	11	15	22	27	14	32
10	0	13	7	14	10	12	30	23	43	16	28
11	0	14	10	15	22	13	45	25	6	18	24
12	0	15	15	16	33	15	2	26	30	20	36
13	0	16	19	17	47	16	17	27	57	22	22
14	0	17	23	19	0	17	34	29	23	24	22
15	0	18	27	20	14	18	50	0 ^{non}	50	26	36
16	0	19	32	21	27	20	7	2	18	28	32
17	0	20	37	22	39	21	25	3	46	0 ^X	39
18	0	21	42	23	59	22	42	5	16	2	48
19	0	22	46	25	8	23	59	6	46	4	58
20	0	23	52	26	22	25	19	8	18	7	9
21	0	24	56	27	36	26	35	9	48	9	22
22	0	26	2	28	50	27	53	11	21	11	38
23	0	27	6	0 [♏]	6	29	11	12	54	13	55
24	0	28	12	1	21	0 ^{non}	30	14	28	16	12
25	0	29	18	2	28	1	50	15	59	18	32
26	0	0 [♐]	23	3	47	3	9	17	39	20	50
27	0	1	29	5	9	4	29	19	16	23	12
28	0	2	35	6	29	5	49	20	54	25	34
29	0	3	40	7	46	7	9	22	32	27	55
30	0	4	47	9	5	8	31	24	12	0	0

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dente Scorpione.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
m		+		%		∞		∞		γ	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	5	54	10	23	9	53	25	51	2	37
2	0	7	0	11	43	11	14	27	32	4	58
3	0	8	7	13	2	12	35	29	12	7	19
4	0	9	14	14	21	13	57	0	53	9	38
5	0	10	20	15	42	15	20	2	38	12	0
6	0	11	29	17	3	16	43	4	21	14	18
7	0	12	38	18	25	18	7	6	7	16	36
8	0	13	47	19	47	19	32	7	52	18	55
9	0	14	56	21	10	20	56	9	38	21	11
10	0	16	5	22	34	22	20	11	25	23	26
11	0	17	15	23	58	23	46	13	11	25	37
12	0	18	25	25	24	25	10	14	58	27	47
13	0	19	35	26	48	26	35	16	46	29	56
14	0	20	46	28	15	28	0	18	32	2	3
15	0	21	57	29	41	29	26	20	20	4	9
16	0	23	8	1	9	0	54	22	9	6	13
17	0	24	19	2	37	2	20	23	57	8	13
18	0	25	34	4	5	3	46	25	46	10	13
19	0	26	46	5	36	5	13	27	33	12	10
20	0	28	0	7	7	6	39	29	23	14	7
21	0	29	15	8	32	8	6	1	12	16	3
22	0	0	29	10	88	9	33	2	58	17	52
23	0	1	45	11	40	11	0	4	47	19	44
24	0	3	0	13	12	12	28	6	34	21	28
25	0	4	17	14	46	13	55	8	20	23	14
26	0	5	34	16	19	15	20	10	7	24	57
27	0	6	52	17	54	16	50	11	53	26	41
28	0	8	10	19	28	18	16	13	37	28	53
29	0	9	30	21	4	19	44	15	23	29	56
30	0	10	50	22	40	21	11	17	7	1	33

PRIMA PARS

TABVLA SEX DOMO-
rum subterraneorum, Ascen-
dente Sagittario.

Ascendens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
+		%		∞		X		γ		π	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	12	11	24	16	22	38	18	46	3	7
2	0	13	33	25	52	24	5	20	32	4	40
3	0	14	55	27	29	25	32	22	14	6	11
4	0	16	19	29	7	26	59	23	56	7	41
5	0	17	43	0 ^χ	46	28	25	25	36	9	8
6	0	19	7	2	24	29	50	27	12	10	33
7	0	20	32	4	1	1	15	28	51	11	58
8	0	21	57	5	38	2	39	0 ^γ	27	13	20
9	0	23	24	7	18	4	4	2	4	14	41
10	0	24	52	8	56	5	28	3	38	16	1
11	0	26	21	10	34	6	52	5	12	17	20
12	0	27	50	12	13	8	15	6	43	18	38
13	0	29	20	13	46	9	37	8	14	19	55
14	0	0 [∞]	50	15	29	10	59	9	43	21	10
15	0	2	22	17	6	12	20	11	12	22	23
16	0	3	55	18	43	13	40	12	39	23	35
17	0	5	29	21	20	14	59	14	5	24	44
18	0	7	3	21	56	16	19	15	30	25	55
19	0	8	38	23	32	17	37	16	53	27	3
20	0	10	13	25	8	18	55	18	15	28	11
21	0	11	49	26	43	20	12	19	36	29	17
22	0	13	21	28	16	21	28	20	55	0 ⁵	23
23	0	15	1	29	49	22	43	22	13	1	3
24	0	16	40	1	21	23	56	23	30	2	25
25	0	18	18	2	52	25	8	24	47	3	30
26	0	19	56	4	22	26	20	26	1	4	32
27	0	21	36	5	47	27	31	27	14	5	32
28	0	23	13	7	20	28	40	28	26	6	30
29	0	24	52	8	48	29	53	29	37	7	29
30	0	26	32	10	14	1	2	0 ^π	47	8	27

DE XII DOMIBVS.

17

TABVLA SEX DOMO-
rum subterraneorum, Ascen-
dente Capricorno.

Ascendēs.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
♌		♍		♎		♏		♐		♑	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	28	12	11	39	2	9	1	56	9	23
2	0	29	50	13	4	3	16	3	3	10	18
3	0	1	19	14	27	4	23	4	9	11	13
4	0	3	11	15	49	5	27	5	14	12	7
5	0	4	49	17	10	6	32	6	18	12	59
6	0	6	26	18	28	7	34	7	20	13	50
7	0	8	5	19	47	8	36	8	22	14	42
8	0	9	42	21	4	9	37	9	26	15	32
9	0	11	21	22	20	10	38	10	26	16	21
10	0	13	0	23	36	11	38	11	22	17	10
11	0	14	36	24	49	12	37	12	19	17	58
12	0	16	12	26	1	13	35	13	15	18	44
13	0	17	46	27	11	14	32	14	10	19	31
14	0	19	22	28	21	15	28	15	5	20	17
15	0	20	55	29	30	16	23	15	58	21	3
16	0	22	28	0	38	17	18	16	51	21	47
17	0	24	1	1	45	18	12	17	44	22	31
18	0	25	32	2	50	19	4	18	34	23	15
19	0	27	1	3	53	19	55	19	25	23	57
20	0	28	28	4	56	20	46	20	14	24	38
21	0	29	54	5	56	21	35	21	2	25	18
22	0	1	20	6	56	22	25	21	49	25	58
23	0	2	44	7	55	23	13	22	36	26	38
24	0	4	10	8	55	24	2	23	23	27	18
25	0	5	33	9	53	24	49	24	8	27	57
26	0	6	56	10	49	25	36	24	53	28	35
27	0	8	17	11	45	26	21	25	37	29	13
28	0	9	34	12	39	27	6	26	20	29	49
29	0	10	53	13	33	27	50	27	4	0	27
30	0	12	10	14	25	28	34	27	45	1	3

E

P R I M A P A R S

TABVLA SEX DOMO-
rum subterraneorum; Ascen-
dente Aquario.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
☾		γ		♄		♃		♁		♅	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	13	25	15	17	29	17	28	27	1	38
2	0	14	41	16	8	0	0	29	7	2	13
3	0	15	51	16	57	0	40	29	46	2	49
4	0	17	3	17	45	1	22	0	26	3	21
5	0	18	13	18	31	2	2	1	5	3	55
6	0	19	21	19	19	2	40	1	42	4	27
7	0	20	29	20	5	3	20	2	19	4	59
8	0	21	34	20	49	3	58	2	56	5	29
9	0	22	40	21	35	4	34	3	33	6	4
10	0	23	45	22	20	5	15	4	9	6	35
11	0	24	47	23	3	5	52	4	44	7	6
12	0	25	49	23	47	6	29	5	19	7	33
13	0	26	49	24	28	7	6	5	54	7	59
14	0	27	50	25	12	7	40	6	29	8	35
15	0	29	22	26	15	8	18	7	25	9	24
16	0	29	49	26	33	8	53	7	36	9	38
17	0	0	46	27	13	9	27	8	9	10	6
18	0	1	41	27	51	10	0	8	41	10	35
19	0	2	37	28	30	10	35	9	14	11	3
20	0	3	30	29	7	11	7	9	45	11	30
21	0	4	24	29	45	11	40	10	16	12	58
22	0	5	15	0	21	12	12	10	47	12	25
23	0	6	7	0	58	12	45	11	17	12	52
24	0	6	56	1	34	13	17	11	47	13	19
25	0	7	46	2	9	13	48	12	9	13	46
26	0	8	34	2	44	14	18	12	47	14	12
27	0	9	23	3	18	14	49	13	17	14	39
28	0	10	11	3	53	15	19	13	46	15	3
29	0	10	58	4	17	15	50	14	15	15	29
30	0	11	46	5	1	16	21	14	44	15	55

DE XII DOMIBVS.

TABVLA SEX DOMO-
rum subterranearum, Ascen-
dentibus Piscibus.

Ascēdens.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
X		ϸ		Ϩ		ϩ		ϫ		Ω	
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
1	0	12	31	5	35	16	50	15	12	16	20
2	0	13	17	6	7	17	20	15	40	16	45
3	0	14	1	6	38	17	49	16	8	17	9
4	0	14	47	7	11	18	18	16	36	17	34
5	0	15	30	7	43	18	47	17	3	17	58
6	0	16	13	8	14	19	16	17	30	18	23
7	0	16	56	8	46	19	44	17	58	18	47
8	0	17	36	9	16	20	12	18	26	19	11
9	0	18	17	9	47	20	40	18	52	19	35
10	0	18	57	10	17	21	8	19	27	19	59
11	0	19	37	10	47	21	36	19	45	20	23
12	0	20	17	11	17	22	4	20	12	20	46
13	0	20	56	11	45	22	30	20	35	21	9
14	0	21	35	12	15	22	58	21	4	21	32
15	0	22	13	12	43	23	25	21	29	21	55
16	0	22	50	13	12	23	52	21	55	22	18
17	0	23	28	13	40	24	17	22	20	22	40
18	0	24	5	14	9	24	40	22	46	23	3
19	0	24	42	14	37	25	6	23	12	23	26
20	0	25	19	15	6	25	35	23	38	23	49
21	0	25	56	15	34	26	5	24	3	24	16
22	0	26	34	16	2	26	31	24	28	24	35
23	0	27	9	16	30	26	58	24	53	24	58
24	0	27	45	16	58	27	25	25	18	25	20
25	0	28	19	17	25	27	50	25	41	25	43
26	0	28	55	17	53	28	17	26	8	26	6
27	0	29	29	18	20	28	43	26	32	26	28
28	0	0	4	18	48	29	9	26	57	26	50
29	0	0	36	19	15	29	35	27	22	27	13
30	0	1	10	19	42	0	0	27	47	27	35

PRIMAE PARTIS FINIS.

E ij

SECUNDA PARS, DE HORIS INÆQUALIBVS, tam diei,quàm noctis artificialis.

De ipsarum inæqualium horarum origine,atque numero.

ABSOLVTIS QVA POTVIMVS FIDELITATE,quæ de duodecim cæli domibus, ad diurnum motum Vniuersi relatis, in gratiam studiosorum Astronomiæ, & citra affectum, uel inuidiã nobis declaranda uidebantur: reliquum est, ut de duodecim inæqualibus horis tã diei, quàm noctis artificialis pëdenter disseramus, quas sexto capite, libri quarti nostrę Cosmographiæ, seu mûdanæ sphæræ, cõpendiosè perstrinximus.

Vtraque igitur tam diei naturalis, quàm artificialis diei, atque noctis quantitas, congrua diuisione uisa est indigere, ad partiliter quidem, aptęque discernenda ipsius temporis interualla: idque per relatiuas Aequatoris partes, ad motum Vniuersi (quem diurnum appellant) absque intermissione reuolutas, qui solus inter circulos sphærales, temporis uidetur esse mensura. Quemadmodũ igitur duo sunt motus in cælo principales, tum positione, tum uelocitate inuicem differentes, & ad duos primarios ipsius mundanæ sphæræ circulos relati: diurnus inquam, quo totum cælum ab ortu, per medium cæli, ad occasum, super Mûdi polis indefessa latione reuoluitur, & penes Aequatorem consideratur: atque proprius cuiuslibet orbis particularis motus, qui ab occasu uersus ortum, in diuersis temporum interuallis, contranitendo uidetur absolui, & in Zodiaco, seu uia solari (sub qua mouëtur ipsi planetæ) dinumeratur. Haud dissimiliter, duæ sunt horarum differentiæ: alia quidem ad Aequatorem, alia uerò ad Zodiacum circulũ relata. In quocunque autem horum duorum circulorũ coasfumentur cædem horæ, semper erunt numero 24. Retenta nãque primaria utriusque circuli diuisione, quæ fit in 12 signa, unumquodque signum bifariam rursum diuiditur: unde sub-

oriuntur 24 dimidia signa, 15 gradus, qualium totus circulus est 360, completētia. Est igitur hora temporis interuallum, quo 15 Aequatoris, aut Zodiaci gradus, super datum horizontem cleuantur. Atqui circulus Aequator, ubique terrarum uniformiter reuoluitur: & proinde illius partes inuicem æquales, in temporibus æqualibus de necessitate peroriuntur. Zodiacus uerò circulus, cū sit obliquè locatus respectu polorum ipsius Aequatoris, irregulares & inæquales cogitur efficere reuolutiones: unde illius partes inuicem æquales, pro locorum diuersitate inæquales consequuntur ascensiones. Horarum itaque dimensiones, quæ in ipso desumuntur Aequatore, æquales erunt adinuicem: quæ autem ad ipsum referuntur Zodiacum, (cum is non sit temporis mensura) inæquales esse uidentur, tantòque magis inuicem differentes, quanto sphaera Mundi magis obliquam fuerit ad epta positionem.

Quælibet igitur interualla temporis, quibus singulæ 24 partes, aut singuli 15 gradus Aequatoris, ad diurnum motum Vniuersi, super datum quemuis ascendunt horizontem: æquales, siue naturales, aut æquinoctiales horæ nuncupantur. Quemadmodum capite quinto, præallegati libri quarti nostræ Cosmographiæ, seu mundanæ sphaeræ, satis amplè declarauimus. Singula porrò temporis interualla, quibus singuli 15 gradus Zodiaci, hoc est, uigesimæ quartæ illius partes, à loco Solis aut eius opposito facta supputatione, ad eundem primum siue diurnum motum Vniuersi, super datum coascendant horizontem, inæquales horæ de necessitate uocantur.

Vnde pendeat ipsarum inæqualium horarum diuersitas.

- 2 HAEC AVTEM IN ZODIACO DESUMPTA temporis interualla, non ex ipso pendeant Zodiaco, cū is (ut suprascriptum est) non sit temporis mensura: sed per coascendentes Aequatoris arcus de necessitate metientur. Solus enim Aequator metitur primum motum, & ipse primus motus, est mensura temporis: proinde fit, ut quoties fuerit quæstio de tēpore, seu temporis partibus, ad ipsum confugiamus Aequatorem. Præostensum est autem tertio & quarto capite,

SECUNDA PARS, :: 7

libri tertij præfatæ Cosmographiæ nostræ, seu mundanæ sphæ-
ræ, signorum Zodiaci quædam rectè, hoc est, cum maiori ar-
cu Aequatoris: quædam uerò obliquè, utpote, cum minori e-
iusdem Aequatoris arcu, super datum horizontem eleuari: &
hæc quidem tanto magis obliquè, illa uerò tãto rectius ascen-
dere, quanto alter Mundi polorum, super ipsum horizontem
magis fuerit exaltatus. Idem quoque habendum est iudiciũ,
de prædictorum signorum Zodiaci partibus, siue à loco So-
lis, aut eius opposito, uel aliunde numerentur. Singuli pro-
pterea 15 gradus Zodiaci, ab ipso loco Solis, atque illius oppo-
sito ordinatim sumpti, inæquales fortiuntur ascensiones: hoc
est, cum inæqualibus peroriuntur Aequatoris arcubus, & pro-
inde sub inæqualibus ipsius temporis mensuris. Vnde prædi-
ctarum horarum ad Zodiacum circulum relatarum tempora,
siue diei, siue noctis fuerint artificialis, de necessitate sunt
inæqualia. Hac itaque sola ratione, eædem horæ in Zodiaco
circulo desumptæ, inæquales à primis denominatæ fuerunt
Astronomis.

Quòd perpetuò sunt XII inæquales horæ tam diei, quàm no-
ctis artificialis: & quando illarum maior, aut minor con-
tingat inæqualitas.

- 3 QV ANQV AM AVTEM AEQVALES,
atque inæquales horæ, in tota diei naturalis reuolutione, nu-
mero sunt 24: & tam dies quàm nox artificialis, propter illorũ
crementa atque decrementa, nunc plures, nunc uerò paucio-
res ex ipsis æqualibus horis comprehendant: utriusque tamen &
diei, & nocti artificiali, 12 inæquales horæ perpetuò deputan-
tur. Quoniam sex Zodiaci signa, à loco Solis numerata, diur-
no semper eleuantur tempore: reliqua uerò sex nocturno. Ma-
iores nanque circuli, cuiusmodi sunt Zodiacus & horizon,
perpetuò sese inuicem bifariam secant. Sex porrò signa, tam
diurno quàm nocturno sursum ascendunt tempore, duode-
cies 15 gradus comprehendunt: & proinde duodena prædicta-
rum inæqualium horarum interstitia. Fit igitur, ut tam dies,
quàm ipsa, nox artificialis, 12 inæquales horas omni tempore
præcise

DE HORIS INÆQUALIBVS. 20

præcisè comprehendat: & quæ sunt diei artificialis, ab ortu Solis: quæ uerò sunt noctis, ab ipsius Solis occasu numerentur.

Eiuscemodi porrò inæquales tam diei quàm noctis artificialis horæ, tanto minus sunt inæquales adinuicem, quanto maior ipsius diei atque noctis artificialis contingit inæqualitas: ad maximam autem deueniunt inæqualitatem, quoties dies artificialis ipsi nocti coequatur. Demonstrauimus enim capite quarto libri tertij nostræ Cosmographiæ, seu mundanæ spheræ, sex Zodiaci signa, ab initio Cæcri, usque ad finem Sagittarij comprehensa, rectius ascendere in obliqua spherâ, quàm in recta: reliqua uerò sex, ab exordio uidelicet Capricorni, usque ad finem Geminorum, tanto obliquius. Quanto plura igitur signa rectè ascenduntia diurno peroriuntur tempore, tanto plura ex iis quæ ascendunt obliquè nocturno tempore pèdenter eleuantur (cùm uterque & diurnus, & nocturnus arcus, senarium sibi uendicet eorundem signorum numerum): Et tanto propterea diurnus arcus nocturno maior esse uideatur, atque è diuerso. Minor est itaque diuersitas ascensionum singulorum 15 graduum Zodiaci, diurno uel nocturno tempore eleuatorum, quando plura signa simul rectè, aut simul obliquè coascendunt: quàm dum tria rectè, & totidem obliquè. Et proinde fit, ut sub alterutro æquinoctiorum constituto Sole, ubi dies nocti contingit æqualis, maxima prædictarum inæqualium horarum contingat diuersitas: sub æstiuo autem uel brumali solstitio minima, tacti dies artificiales ab ipsa nocte maximè discrepet. Id autè uelim intelligas, de diurnis, aut nocturnis horis inuicem, atque seorsum comparatis.

Cur inæquales horæ temporales, & artificiales, atque planetariæ uocitentur.

BONA PARS CONSEQUENTER
Astronomorum præfatas horas inæquales, artificiales, & temporales, atque planetarias appellat. Primum autem cōtraxerunt ab artificiosa sex signorum ascensione, diurno atque nocturno tempore, pro artificiosa spheræ positione, super horizontem eleuatorum: ex qua tam dierum, quàm noctium arti-

SECUNDA PARS,

ficialium, & proinde ipsarum inæqualium horarum diuersitas pendere uideretur. Et quoniam prisca temporum obseruatores, eisdem inæqualibus horis utebantur, & ad illarum rationem sua conficiebāt horologia, utpote, quæ singula distinguāt tempora, quibus planetæ sua perhibentur exercere dominia: Idcirco eiusmodi inæquales horas temporales simul appellarunt, quibus sacra scriptura passim, & non sine mysterio referta est. Quòd demum planetariæ uocentur eisdem inæquales horæ, hoc ex ueterum institutione, ac primorū Astrologorum doctrina (quales fuere Babylonij, & Aegyptij) contraxisse uidentur. Hi nanque eiusmodi inæqualiū horarum distributiones, ad supradictas Zodiaci partes (qui planetarum est uia) referendas in primis esse docuerunt: illasque septem planetarum adscribere dominio, utpote, qui in longum ipsius Zodiaci, propria latatione circumferantur: & à planeta, prima diei artificialis hora inæquali prædominante, dies ipsos naturales hebdomadæ iure denominarunt.

De planetarum dominio, per inæquales horas distributo, à quo VII dies hebdomadæ fuere denominati.

5 CVM IGITUR SATVRNVS PLANETARUM supremus (ut citatum nuper dominium planetarum sigillatim exprimamus) inter cæteras illius proprietates, sabbathum significet, atq; Iudaicam fidem omnium antiquissimā: primam ob id horam inæqualem diei artificialis ipsius sabbathi eidem Saturno cōtribuerunt, secundam Ioui, tertiam Marti, quartam Soli, quintā Veneri, sextam Mercurio, septimam Lunæ, octauam rursum ipsi Saturno: & deinceps in hunc modum circulato, sæpiusue iterato eorundem planetarum ordine. Quibus obseruatis, prima hora inæquali diei artificialis sabbathum immediatè sequētis (quam uocant primam feriā) Sol dominium obtinere comprobatur: prima deinde hora inæquali secundæ feriæ Luna, tertix Mars, quartæ Mercurius, quintæ Iupiter, sextæ denique feriæ Venus: & rursum prima hora inæquali succedētis sabbathi Saturnus, &c. A quibus planetis diem Solis (quem nos Dominicum iure nuncupamus) deinde

deinde Lunę, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, atque Sabbathi denominarunt: quę dierum nomenclaturę, nostris adhuc obseruantur temporibus. Hęc autem omnia, in subiectam redigimus tabellam: in cuius parte læua sumendus est dies artificialis oblatas, in uertice porrò tabellę hora illius inæqualis diurna: uel nox ipsa in dextro tabellę latere, & ipsa inæqualis hora nocturna ad ipsum tabulę uerticē: quoniã in angulo cõmuni, illius planetę character offendetur, qui proposita hora inæquali diurna, uel nocturna dominatur.

Dies artificialis	Horę inæquales diurnę, & nocturnę.												Nox artificialis	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Dominicus.	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	Mercurij.
Lunę.	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	Iouis.
Martis.	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	Veneris.
Mercurij.	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	Sabbathi.
Iouis.	♄	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	Dominicę.
Veneris.	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	Lunę.
Sabbathi.	♂	♃	♄	☉	♀	♁	☾	♂	♃	♄	☉	♀	♁	Martis.

Qualiter inæqualium horarum tempora, siue quantitates supputari debeant.

6 IPSARVM PORRO INAEQUALIVM horarũ tempora, siue quantitates, in recto sphærę situ per tabulam ascensionum rectarum: in obliqua autem sphæra per obliquarum ascensionum tabulam, ad datam poli borealis altitudinem supputatam, in hunc poteris colligere modũ. Tolle ascensionem loci Solis, ab ascensione 15 primorum graduum immediatè sequentium: & arcum Aequatoris cũ ipsis 15 gradibus primæ & inæqualis horę diurnę ascendētē obtinebis. Horum deinde 15 primorum graduum ascensionem, ab ascensione 15 succedentium graduum auferto: quoniam eiusdem Aequatoris arcus, qui secundæ & inæquali horę respõdet, notus erit. Haud aliter de cæteris horarum arcibus faciendum esse uelim intelligas: subtractis enim ordine singulorũ 15 graduum ascensionibus, ab illis quę immediatè succedētibus 15 gradibus respondent, eosdem arcus horarios uel faciliè colli-

F

S E C V N D A P A R S,

ges. Hos autem arcus horarios ipsius Aequatoris, seu particulares singularum inæqualium horarum dimēſiones, in partes temporis reuocare uel facillè licebit: dando uidelicet quibuslibet 15 gradibus, unā horam æqualem: cuiuslibet autem gradui, 4 horæ prima minuta: & cuiuslibet minuto gradus, 4 horæ ſecunda. Hoc enim modo, cuiuslibet inæqualis horæ tam diurnæ quàm nocturnæ, temporaneam poteris habere durationē.

De ſupputanda inæqualium horarum tabula.

- 7 **HINC TABVLAM INÆQUALIUM HORARUM**, Sole ab initio Capricorni, per Arietem ad finem uſque Geminorum aſcendente, condere non erit difficile: quæ cæteris Zodiaci ſignis, à Cancro uertice, uſque ad finem Sagittarij (quæ deſcendentia ſigna uocantur) conuerſo adaptabitur ordine. In ſingulis nanque Zodiaci punctis, in quibus æquales contingunt aſcensionales differentiæ, & æquales diurnorum atque nocturnorum ſignorum aſcensionē: eadem contingunt dierum & noctium artificialium, arque horarum inæqualium (in eadem uelim intelligas Orbis parte) discrimina. Et proinde nulla erit inæqualis horæ magnitudo, quæ pluries in ipſa tabula non repetatur: ſiue diurno, ſiue nocturno tempore fuerit accommodata. Vt ex ea quæ ſequitur tabula, periculum facere uel facillè poteris: quam ad poli arctici ſublinitatem 48 graduum, & 40 minorum (qualis ſuper Lutetianū, ſeu Pariſienſem accidit horizontē) in exemplum tibi ſupputauimus. In cuius parte læua, ſex aſcendentia ſigna, in dextro autem latere, totidem deſcendentia repoſuimus: ſed pro trium tantummodo graduum interuallis diſtributa, ob uicinas admodum ipſarum inæqualium horarum quantitates. Ad ipſius porro tabulæ uerticem, 12 horas diurnas, & in calce nocturnas, dum Sol aſcendentia graditur ſigna, penderent annotauimus. Quæ quidem uerticales uel ſuperiores horæ, nocturnas horas repræſentabunt: inferiores uero diurnas, quando Sol deſcendentia ſigna diſcurret. Tales enim, ac tantæ ſunt dierum artificialium quantitates, ab initio Capricorni uſque ad finem Geminorum: quales ac quantæ ſunt noctes, à capite
Cancro

DE HORIS INAEQUALIBVS. 22

Canceri, usque ad finem Sagittarij: & ab ascensionibus eorundem arcuum Zodiaci dinumeratæ. Hinc fit, ut horæ diurnæ inæquales, in una supradictarum medietatum Zodiaci, similes sint & æquales nocturnis in altera: & è conuerso. Intra bis ergo tabulam ipsam lateraliter, cum oblato signi gradu, pro dato loco Solis, & hora sursum uel deorsum accepta, pro dato ipsius diei uel noctis artificialis tempore: quoniam in angulo communi, ipsius horæ inæqualis quantitatem solito more deprehendes. Quòd si gradum Solis, propter ipsorum graduum saltum, præcisum non inueneris: accipies gradum illi propinquiorē, in ipsa tabula reperibilem, absoluesq; reliqua, ueluti supradictum est: nulla enim sensibilis iactura subsequetur, ob proximarum horarū uicinam admodum quātitatem.

SEQVITVR PRAEFATA INAEQUALIUM
 horarum tabula, ad ipsam elcuationem poli 48 gra
 duum, & 40 minutorum, seu Parisiensem
 latitudinem supputata.

F ij

SECUNDA PARS,

TABVLA HORARVM INAEQUALIVM,													
Horæ diurnæ, pro signis ascendentibus:													
gra.	ascēctia.	I.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
		gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
30		17	36	19	30	20	30	20	47	20	41	20	35
27		17	5	19	10	20	22	20	45	20	43	20	35
24		16	35	18	49	20	13	20	43	20	45	20	37
21		16	5	18	26	20	1	20	39	20	45	20	39
18		15	32	18	1	19	47	20	34	20	47	20	40
15		14	59	17	35	19	30	20	30	20	47	20	41
12		14	27	17	6	19	10	20	22	20	45	20	43
9		13	56	16	35	18	49	20	13	20	43	20	45
6		13	21	16	5	18	26	20	1	20	39	20	45
3		12	50	15	32	18	1	19	47	20	34	20	47
0	II	12	18	14	59	17	35	19	30	20	30	20	47
27		11	49	14	27	17	6	19	10	20	22	20	45
24		11	19	13	56	16	35	18	49	20	13	20	43
21		10	55	13	21	16	5	18	26	20	1	20	39
18		10	28	12	50	15	32	18	1	19	47	20	34
15		10	4	12	18	14	59	17	35	19	30	20	30
12		9	42	11	49	14	27	17	6	19	10	20	22
9		9	23	11	19	13	56	16	35	18	49	20	13
6		9	2	10	55	13	21	16	5	18	26	20	1
3		8	45	10	28	12	50	15	32	18	1	19	47
0	III	8	29	10	4	12	18	14	59	17	35	19	30
27		8	15	9	42	11	49	14	27	17	6	19	10
24		8	1	9	23	11	19	13	56	16	35	18	49
21		7	49	9	2	10	55	13	21	16	5	18	26
18		7	39	8	45	10	28	12	50	15	32	18	1
15		7	29	8	29	10	4	12	18	14	59	17	35
12		7	22	8	15	9	42	11	49	14	27	17	6
9		7	15	8	1	9	23	11	19	13	56	16	35
6		7	11	7	49	9	2	10	55	13	21	16	5
3		7	7	7	39	8	45	10	28	12	50	15	32
0	IV	7	3	7	29	8	29	10	4	12	18	14	59
	Signa	XII.		XI.		X.		IX.		VIII.		VII.	
		Horæ nocturnæ, pro signis ascendentibus:											

DE HORIS INAEQUALIBVS. 23

AD XLVIII. GRAD. ET XL. MINVTA.													
Et nocturnæ pro descendentibus signis.													
VII.		VIII.		IX.		X.		XI.		XII.		Signific.	Gra.
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.		
20	35	20	41	20	47	20	30	19	30	17	35	5	0
20	34	20	40	20	47	20	34	20	47	20	1		3
20	33	20	39	20	45	20	39	20	1	20	26		6
20	33	20	37	20	45	20	42	20	13	20	49		9
20	34	20	35	20	43	20	45	20	22	20	10		12
20	35	20	35	20	41	20	47	20	30	20	30		15
20	35	20	34	20	40	20	47	20	34	20	47		18
20	37	20	33	20	39	20	45	20	39	20	1		21
20	39	20	33	20	37	20	45	20	40	20	13		24
20	40	20	34	20	35	20	43	20	45	20	22		27
20	41	20	35	20	35	20	41	20	47	20	30	Ω	0
20	43	20	35	20	34	20	40	20	47	20	34		3
20	45	20	37	20	33	20	39	20	45	20	39		6
20	45	20	39	20	33	20	37	20	45	20	43		9
20	47	20	40	20	34	20	35	20	43	20	45		12
20	47	20	41	20	35	20	35	20	41	20	47		15
20	45	20	43	20	35	20	34	20	40	20	47		18
20	43	20	45	20	37	20	33	20	39	20	45		21
20	39	20	45	20	39	20	33	20	37	20	45		24
20	34	20	47	20	40	20	34	20	35	20	43		27
20	30	20	47	20	41	20	35	20	35	20	41	∞	0
20	22	20	45	20	43	20	35	20	34	20	40		3
20	13	20	43	20	45	20	37	20	33	20	39		6
20	1	20	39	20	45	20	39	20	33	20	37		9
19	47	20	34	20	47	20	40	20	34	20	35		12
19	30	20	30	20	47	20	41	20	35	20	35		15
19	10	20	22	20	45	20	43	20	35	20	34		18
18	49	20	13	20	43	20	45	20	37	20	33		21
18	26	20	1	20	39	20	45	20	39	20	33		24
18	1	19	47	20	34	20	47	20	40	20	34		27
17	35	19	30	20	30	20	47	20	41	20	35		30
VI.		V.		IIII.		III.		II.		I.		Signific.	Gra.
Et diurnæ pro descendentibus signis.													

SECUNDA PARS,

TABVLA HORARVM INAEQUALIVM,													
		Horæ diurnæ, pro signis ascendentibus:											
		I.		II.		III.		IIII.		V.		VI.	
gra.	tia signa	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.
30		7	3	7	29	8	29	10	4	12	18	14	59
27		7	0	7	22	8	5	9	42	11	49	14	27
24		6	59	7	15	8	1	9	23	11	19	13	26
21		6	59	7	11	7	49	9	2	10	55	13	21
18		7	0	7	7	7	39	8	45	10	28	12	50
15		7	3	7	3	7	29	8	29	10	4	12	18
12		7	7	7	0	7	22	8	15	9	42	11	49
9		7	11	6	59	7	15	8	1	9	23	11	19
6		7	15	6	55	7	11	7	49	9	2	10	55
3		7	22	6	40	7	7	7	39	8	45	10	28
0	X	7	29	7	3	7	3	7	29	8	29	10	4
27		7	39	7	7	7	0	7	22	8	15	9	42
24		7	49	7	11	6	59	7	15	8	1	9	23
21		8	1	7	15	6	59	7	11	7	49	9	2
18		8	15	7	22	7	0	7	7	7	39	8	45
15		8	29	7	29	7	3	7	3	7	29	8	29
12		8	13	7	39	7	7	7	0	7	22	8	15
9		9	2	7	49	7	11	6	59	7	15	8	1
6		9	23	8	21	7	15	6	55	7	11	7	49
3		9	42	8	15	7	22	6	40	7	7	7	39
0	xi	10	4	8	29	7	29	7	3	7	3	7	29
27		10	28	8	45	7	39	7	7	7	0	7	22
24		10	55	9	2	7	49	7	11	6	59	7	15
21		11	19	9	23	8	1	7	15	6	59	7	11
18		11	49	9	42	8	15	7	22	7	0	7	7
15		12	18	10	4	8	29	7	29	7	3	7	3
12		12	50	10	28	8	45	7	39	7	7	7	0
9		13	21	10	55	9	2	7	49	7	11	6	59
6		13	56	11	19	9	23	8	1	7	15	6	55
3		14	27	11	49	9	42	8	15	7	22	6	40
0	xii	14	59	12	18	10	4	8	29	7	29	7	3
A/c/d/e		XII.		XI.		X.		IX.		VIII.		VII.	
		Horæ nocturnæ, pro signis ascendentibus:											

DE HORIS INAEQUALIBVS. 24

AD XLVIII. GRAD. ET XL. MINVTA.													
Et nocturnæ pro descendentibus signis.													
VII.		VIII.		IX.		X.		XI.		XII.		Signa de- q	Gra.
gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.	gra.	mi.		
17	35	19	30	20	30	20	47	20	41	20	35		0
17	6	19	10	20	22	20	45	20	43	20	35		3
16	35	18	49	20	13	20	43	20	45	20	37		6
16	5	18	26	20	1	20	39	20	45	20	39		9
15	32	18	1	19	47	20	34	20	47	20	40		12
14	59	17	35	19	30	20	30	20	47	20	41		15
14	27	17	6	19	10	20	22	20	45	20	43		18
13	56	16	35	18	49	20	13	20	43	20	45		21
13	21	16	5	18	26	20	1	20	39	20	45		24
12	50	15	32	18	1	19	47	20	34	20	47		27
12	18	14	59	17	35	19	30	20	30	20	47	m	0
11	49	14	27	17	6	19	10	20	22	20	45		3
11	19	13	56	16	35	18	49	20	13	20	43		6
10	55	13	21	16	5	18	26	20	1	20	39		9
10	28	12	50	15	32	18	1	19	47	20	34		12
10	4	12	18	14	59	17	35	19	30	20	30		15
9	42	11	49	14	27	17	6	19	10	20	22		18
9	23	11	19	13	56	16	35	18	49	20	13		21
9	2	10	55	13	21	16	5	18	26	20	1		24
8	45	10	28	12	50	15	32	18	1	19	47		27
8	29	10	4	12	18	14	59	17	35	19	30	n	0
8	15	9	42	11	49	14	27	17	6	19	10		3
8	1	9	23	11	19	13	56	16	35	18	49		6
7	49	9	2	10	55	13	21	16	5	18	26		9
7	39	8	45	10	28	12	50	15	32	18	1		12
7	29	8	29	10	4	12	18	14	59	17	35		15
7	22	8	15	9	42	11	49	14	27	17	6		18
7	15	8	1	9	23	11	19	13	56	16	35		21
7	11	7	49	9	2	10	55	13	21	16	5		24
7	7	7	39	8	45	10	28	12	50	15	32		27
7	3	7	29	8	29	10	4	12	18	14	59		30
VI.		V.		IIII.		III.		II.		I.		Signa de- c	Gra.
Et diurnæ, pro descendentibus signis.													

SECUNDA PARS,

De inæqualium horarum in fractiones sexagenarias
distributione.

- 8 **Q**VAELIBET AVTEM INÆQUALIS HO
ra, instar æqualium horarum, in 60 prima frangitur minuta:
& quodlibet primum minutum, in 60 secunda: quodlibet de
inde secundum, in 60 tertia: & in hunc modum deinceps, se
xagenaria partitione quantumlibet obseruata. Sicuti porro
iplæ inæquales horæ discrepant adinuicē: sic & illarum sexa
genaria minuta, siue fragmenta, eandem consequentur inæ
qualitatem. Fractiones enim quæ maioris erūt horæ inæqua
lis, maiores erunt iis quæ minoris: & è conuerso. Eiuscemodi
autem fractiones temporanæ, (quæ potissimum æqualium
fuerint horarum) haud dissimilem sortiūtur additionis, sub
tractionis, multiplicationis, diuisionis, alteriúsue supputatio
nis rationem: quam de integrorum, siue graduum fragmen
tis sexagenariis, libro tertio nostræ conscripsimus Arithmeti
cæ practicæ. Hac tamen animaduersione utaris est operæpre
tium, ut quemadmodum gradus ex minutis resultant, & si
gna è suis componuntur gradibus: sic dies ex suis horis confi
ciantur, dein menses ex suorum dierum constant numero: &
quæ usitatam huiuscemodi rerum concernere uidentur har
moniam, à sua constitutione non descendant. Cuilibet igitur
gradu Aequatoris circuli (quem solum diximus esse tēpo
ris mensurā) quatuor respondēt unius æqualis horæ minuta:
& cuilibet minuto gradus, 4 horæ secunda: cuilibet insuper se
cundo gradus, 4 horæ tertia: & deinceps in hunc modū pro
portionaliter. Et uice uersa, quoniam unicuique horæ æquali,
15 respondent Aequatoris gradus: manifestum est, cuilibet u
nius æqualis horæ minuto, respondere 15 minuta gradus: &
cuilibet horæ secundo, 15 secunda gradus: & sic deinceps suo
ordine. Hæc tamen alternata partium circuli Aequatoris at
que temporis distributio, siue concordia, inter inæquales ho
ras, & ipsius Aequatoris partes, minimè potest obseruari: ob
uariam, indiésque mutatam earūdem inæqualium horarum
quantitatē: tametsi quælibet inæqualis hora, in minuta sexa
genaria (uti suprà dictum est) subdiuidatur.

De uulgata

DE HORIS IN ÆQUALIBVS. 25

De uulgata horarum inæqualium, per æqualia dici atque noctis interualla, distributione.

9 BONA PARS NIHILOMINVS VVLGARIUM Astronomorum, tam diem, quàm noctem artificialem, in 12 partes inuicem æquales diuidere solet: & huiuscemodi partes, in æquales horas contra propriam illarum diffinitionē appellare. Et quoniam dudum receptam inæqualium horarū nomenclaturam, negare non possunt, illarum inæqualitatem sic interpretari conantur: quòd uidelicet horæ diurnæ, nocturnis comparatæ, ut plurimum inæquales offendantur, hoc est, diurnas maiores esse nocturnis: & è cōuerso. Hæc autem inæqualitatem, sub ipsis tropicis aiunt accidere maximam: & tam diurnas, quàm nocturnas horas, ab æqualibus minimè discrepare, cum dies ipsi nocti cœquatur. Tamen si suprâ demonstrauerimus, sub utroque solstitorū, tam diurnas, quàm nocturnas horas, inuicem minus inæquari: sub ipsis autem æquinoctiis, maximè. Videtur autem eiuscemodi inæqualium horarum, per partes inuicē æquales distributio, ex superius enarrata domificandi ratione C. Ptolemæi Pelusiensis originē contraxisse. Is enim Ptolemæus rectum propemodum supposebat spheræ situm, & proinde arcum semidiurnum, atque seminocturnum, in tres partes inuicem æquales diuidebat: ut domorum interstitia sub eo circulo uerticali consequeretur, qui rectos cum meridiano facit angulos, quem circulum uerticalem illi repræsentabat Aequator, sub quo dies artificialis, ipsi nocti perpetuò cœquatur. Vnde eiuscemodi pars tertia, duplum unius horæ continebat, diurnæ quidem, aut nocturnæ, & æqualis, uel inæqualis horæ uelim intelligas: cum inter illas, haud curanda in recto spheræ situ uideatur esse differentia. Cum non possent igitur negare duodenarium inæqualiū horarum, tam dici, quàm noctis artificialis numerū, arbitrati sunt quamlibet tertiā partem ipsius arcus semidiurni, uel seminocturni, duas horas inæquales continere. Quam diuidendi rationem, è recto spheræ situ, ad omnem ipsius spheræ positionem, atque dierum et noctium artificialium quātitatē, in-

S E C V N D A P A R S,

differenter, atque nimium liberè accommodarunt. Coacti sumus itaque, hoc errore iamdudum cognito, ueram tãdem atque rationalem earundem inæqualium horarum elucidare descriptionem : cùm hac tamen protestatione, ut liberum sit unicuique, quam magis probauerit opinionem imitari: nobis autem itidem liberum de his, atque similibus rebus nostrũ pro concessa dexteritate proferre iudicium.

Qualiter æquales horæ, ad inæquales reducantur: & è conuerso.

- 10 **RELIQVVM EST TANDEM OSTENDE-**re, qua ratione inæquales horæ ad æquales reuocetur, quibus ipsa metiri solemus tempora: & è diuerso. Inuẽto igitur arcu semidiurno, atque seminocturno loci Solis, dato contingentis tempore, per quartum caput libri quarti nostræ Cosmographiæ seu mundanæ spheræ: si iuuet per datum æqualium horarum numerum, à media nocte in primis supputatum, ad contingentis tunc inæqualis horæ diurnæ cognitionem, ad miniculo antecedentis tabulæ peruenire, sic facito. Tolle ab ipsis æqualibus horis in partes Aequatoris resolutis, arcũ seminocturnum ipsius Solis: & à residuo, auferto singulos inæqualium horarũ arcus ipsius dici propositi, suo quidẽ ordine: quot enim subduci poterũt arcus horarij, tot erunt inæquales horæ integræ: & si quid inde relinquatur, à quo succedens arcus horarius subtrahi non possit, id indicabit partẽ ipsius horæ succedentis incompletæ. Quòd si hora inæqualis desiderata fuerit nocturna, utendum erit horis æqualibus, à proximè lapsò meridie supputatis, (etiã si duodenariũ superauerint numerum) & ab illis in partes Aequatoris resolutis, auferendus erit arcus semidiurnus, atque à relicto arcu, tollendi singuli arcus horarum inæqualium, quotquot (uelim intelligas) auferri poterũt. Quoniam subductarum inæqualium horarum numerus, contingentem tunc inæqualem horam completam propalabit: si quid autem ex ipsa subtractione relinquatur, illud partem horæ sequentis incompletæ, proportionaliter ostendat. Haud dissimili uia, in æqualis hora data, ad æqualem horam

DE HORIS INÆQUALIBVS. 26

horam reducetur. Nam data inæqualis hora si fuerit diurna, horæ inæquales tunc præterlapsæ, in unum graduum & minorum Aequatoris circuli ueniunt cõponendæ numerum, cui arcus seminocturnus Solis uenit adiungendus, & inde resultans arcus per 15 diuidendus: quoniã numerus quotus ex ipsa diuisione procreatus, horas æquales à media nocte supputatas indicabit: id autem quod relinquetur, partem horæ incompletæ designabit. Porro si hora inæqualis data, fuerit nocturna, ipsæ tunc inæquales horæ præterlapsæ, in partes Aequatoris per additionem arcuum illarũ reuocatæ, arcui semidiurno ueniũt adiungendæ, & productus inde arcus per 15 de more diuidendus:

Prodibunt enim æquales horæ ipsis inæqualibus respondentes, sed à meridie supputandæ, unà cum sequentis horæ incompletæ particula. Vt autem partes temporis in respondentes Aequatoris partes, aut è conuerso, promptissimè reducantur: sequentes libuit addere tabellas.

Tabula reductionis partiū temporis, in partes circuli æquatoris.					Tabula reductionis partiū circuli æquatoris, in partes ipsius temporis.				
Partes hora- rum.	Arcus æ- quatoris circuli.	Partes hora- rum.	Arcus æ- quato- ris.		Arcus æ- quatoris circuli.	Partes tem- poris.	Arcus æ- quato- ris.	Partes tēpo- ris.	
min.	gra. min.	min.	gra. mi.		gra.	ho. mi.	gra. ho.	min.	
1	0 15	31	7 45		1	0 4	31	2 4	
2	0 30	32	8 0		2	0 8	32	2 8	
3	0 45	33	8 15		3	0 12	33	2 12	
4	1 0	34	8 30		4	0 16	34	2 16	
5	1 15	35	8 45		5	0 20	35	2 20	
6	1 30	36	9 0		6	0 24	36	2 24	
7	1 45	37	9 15		7	0 28	37	2 28	
8	2 0	38	9 30		8	0 32	38	2 32	
9	2 15	39	9 45		9	0 36	39	2 36	
10	2 30	40	10 0		10	0 40	40	2 40	
11	2 45	41	10 15		11	0 44	41	2 44	
12	3 0	42	10 30		12	0 48	42	2 48	
13	3 15	43	10 45		13	0 52	43	2 52	
14	3 30	44	11 0		14	0 56	44	2 56	
15	3 45	45	11 15		15	1 0	45	3 0	
16	4 0	46	11 30		16	1 4	46	3 4	
17	4 15	47	11 45		17	1 8	47	3 8	
18	4 30	48	12 0		18	1 12	48	3 12	
19	4 45	49	12 15		19	1 16	49	3 16	
20	5 0	50	12 30		20	1 20	50	3 20	
21	5 15	51	12 45		21	1 24	51	3 24	
22	5 30	52	13 0		22	1 28	52	3 28	
23	5 45	53	13 15		23	1 32	53	3 32	
24	6 0	54	13 30		24	1 36	54	3 36	
25	6 15	55	13 45		25	1 40	55	3 40	
26	6 30	56	14 0		26	1 44	56	3 44	
27	6 45	57	14 15		27	1 48	57	3 48	
28	7 0	58	14 30		28	1 52	58	3 52	
29	7 15	59	14 45		29	1 56	59	3 56	
30	7 30	60	15 0		30	2 0	60	4 0	
$\frac{1}{2}$	ms. $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	ms. $\frac{1}{2}$		$\frac{1}{2}$	ms. $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	ms. $\frac{1}{2}$	

SECNDÆ PARTIS, FINIS.

TERTIA PARS, DE INSTRUMENTI XII DOMO- rum, atque horarum inæqualium usu.

CANON I.

Partium ipsius instrumenti, summaria descriptio.

AD PROMISSAM TANDEM instrumenti rationem deueniēdo, priusquam illius usum exponamus, operæpretium esse uideatur, eiusdem instrumenti partes, atque lineamēta summatim enarrare.

¹ Præcipua itaque instrumenti facies, habet in primis limbum, in 24 horas æquales, & 360 gradus, congruentibus lineolis solito more distributum: quarum horarum quælibet, 15 gradus inscripti sibi uēdicat circuli, & proinde singuli gradus 4 horæ minutis respondere uidentur. Distinguitur autem ipse 24 horarū ambitus, in duos ordines, sub duodenario numero comprehensos. Duodecim porrò horæ, quæ in læua instrumenti parte, ab imo sursum numerantur, antemeridianæ dictæ sunt: cæteræ uerò 12, dextram ipsius instrumenti partem occupantes, & quæ à summo deorsum ordinatæ sunt, pomeridianæ uocitantur.

² Habet & eadem instrumenti facies, tres circulos tum ipsi limbo, tum inuicem parallelos, & proinde concentricos, quorum centrum commune, ipsius Mundi centrum repræsentat. Horum porrò trium circularum maximus, & gradibus ipsius limbi uicinus, tropicū imitatur Capricorni: medius, Aequatorem: & minimus eidem centro uicinior, tropicum Cancri repræsentat. Vnusquisque autem horum trium circularum, unà cum ipso limbo, in quatuor quadrantes diuiditur: sub binis quidem lineis rectis, siue dimetientibus, in ipso instrumenti centro ad rectos sese inuicem dirimentibus angulos. Quorum dimetientium, qui à uertice deorsum pendet, meridiani fingitur officio: transuersaliter autem constitutus, rectum

TERTIA PARS,

imitatur horizontem: ut in ipso Planisphærio, seu uulgato Astrolabio continetur.

3 Inter hos deinde circulos, inæqualium horarum clauduntur interualla, uera, sed hæcenus ignota ratione delineata: solus enim horizo obliquus (supra quem polus arcticus 48 gradibus, & 40 minutis extollitur) circularis esse uidetur, & per mutuas horizontis recti, & Aequatoris transiens intersectiones, 12 horas inæquales diurnas à 12 nocturnis separat: Cætera uerò prædictarum horarum lineamenta, in gyros, uariis quidem modis incuruantur.

4 E mutua consequenter horizontis obliqui, & lineæ meridianæ sectione, quatuor prodeunt magni circuli, unà cum ipsa linea meridiana, & eodem horizonte obliquo, uniuersam instrumenti faciem, in duodecim interualla rationabiliter distinguentes, quæ domus, cæli ue cardines uocitatur. Qua ratione autem, eadem inæquales horæ, atque præfati domorum cælestiû distinctores circuli describatur, in nostra Planisphærij, siue Astrolabij, propediem elucidanda cõpositione, luculenter expressimus.

5 Superincumbit tandem huic lineamentorum contexturæ, rota quædam Zodiaci, non aliter quidem figurata, quàm in ipsius Astrolabij traditur fabrica. Cuius extremus orbis, ipsius Solis uiam, siue Zodiaci Eclipticam repræsentat, omnino quidem liberam, hoc est, neque sustentaculis, neque circumstantibus syderibus fixis onerata. Adest & index quidam liberè uolubilis, unà cum ipsa rota Zodiaci centro instrumenti colligatus. Cætera autem peruia sunt, & sola inspectione manifesta: ad usum igitur instrumenti, nostrum sermonem tandem conuertamus.

CANON II.

Gradū ascendētem, unà cū cæteris XII domorum cardinibus, iuxta modum rationalem superius enarratum, promptissimè colligere.

EX HOC INSTRUMENTO, AD PARI-
sensem latitudinem (quæ est 48 graduum, & 40 minorum)
in

in aliorum exemplum fabricato, tria potissimum colligere uisum est operæpretium: utpote, 12 domorum cæli distinctiones dato quouis tempore: & ex hora æquali, in notitiam inæqualis deuenire: atque in æquales horas, ad æquales illico reducere. Si quæ autem præter has eliciantur ex ipso instrumento commoditates, has habebit communes cum uulgato Planisphærio, siue Astrolabio.

- 1 In primis igitur data hora æquali, ipsarum duodecim domorum exordia sic obtinebis. Perdisce uerum locum Solis in Zodiaco, ex ephemeride propria, aut alio quouis astronomico calculo. Pone deinde fiducialē indicis lineam (quæ per centrum uidelicet instrumenti describitur) super ipsius horæ, uel datæ partis horariæ notatum in limbo terminum, & sub eadē lineâ fiduciali, gradū seu partē ipsius loci Solis: Nā illico ascēdens Eclipticæ gradus, & reliqua duodecim cæli domiciliorum exordia, sese offerent manifesta, quæ alioqui difficillimo, & diosōque, supputanda forent calculo. Cuius rei exemplo, cūm ad eò clara sit, indigere non uideris.
- 2 Quòd si forsitan prædicta 12 domorum exordia, unà cum loco Solis cognoueris, sed ipsa exciderit hora: ponendus erit gradus ascēdēs super exortiuâ horizontis obliqui parte, & indicis lineâ fiducialis, per locum Solis directè traducenda: ea nanque lineâ, designabit in ipso limbo quota hora, uel horæ parte, cuiuscemodi acciderint domorum distinctiones.
- 3 Et proinde 12 cæli domiciliis datis, & ipsa hora cognita, locus Solis notus efficietur. Constituto enim rursum horoscopo, super ortiuâ parte ipsius horizontis obliqui, & indice ad datam horam, uel horæ partem in limbo notatam applicato: index ipse, uerum Solis locum in Zodiaci Ecliptica, penderet designabit.

CANON III.

Hora æquali data, quota sit inæqualis, tã diurno quam nocturno tempore manifestare.

- 1 CVM AVTEM DATA HORA AEQUALI, siue diurna, siue nocturna, iuuet in pròptu discernere quota sit inæqualis hora: in hunc facito modū. Collocetur fiducialis

TERTIA PARS,

(ut uocant) indicis linea, super datam æqualem horam, uel ipsius horæ partem, in limbo instrumenti notatam, & sub eadem linea figatur uerus, & tunc temporis occurrens locus Solis, circūuoluta rota Zodiaci: qua sic quiescente, index ipse remoueatur. Nam gradus ipsius ueri loci solaris, quæsitam in æqualem horam, aut illius partem ostendet: ab ipso quidem exortu numerādam, si diurna fuerit: uel ab occasu, si fuerit nocturna: quemadmodū ipsarum inæqualium horarū uidentur ostendere numeri, in longū Aequatoris suo ordine distributi.

2. Quòd si præcisam horæ inæqualis incompletæ partē, subtiliter magis quàm utiliter libuerit agnoscere: notetur sectio indicis, per locum Solis in limbum educti, dum ipsa inæqualis obseruabatur hora. Traducatur deinde locus Solis cū eodem indice, ad ipsius horæ principium, & demum ad illius finem, notatis in gradibus limbi utrisque indicis sectionibus. Quoniam ipsius limbi interuallum toti respondens horæ inæquali, ad partem illius, quæ prius obseruatam notam, & ipsius horæ principium intercipitur, eam rationem habere uidetur, quam 60 minuta ad minuta ipsius horæ incompletæ. Ducto igitur tertio in secundum, & producto per primum distributo, quartum obtinebitur, per uulgatam quatuor proportionalium numerorum regulam. Hoc igitur artificio, cuiuslibet inæqualis horæ quantitas in gradibus limbi, & proinde in partibus temporis, uel faciliè dignoscetur.

CANON IIII.

Data hora inæquali tam diei, quàm noctis artificialis, respōdentem horam æqualem uersauice reddere notam.

EX HORA CONSEQUENTER INÆQUALI, ad ipsius æqualis horæ notitiam (paucis immutatis) deuenire uel faciliè licebit. Figatur itaque uerus locus Solis in Ecliptica notatus, super datæ inæqualis horæ, aut partis illius terminum, & per ipsum uerum Solis locum, index in limbum traducatur. Nam index ipse, horam æqualem, uel concurrentis tunc æqualis horæ incompletæ partem, in ipso limbo manifestabit:

DE INSTRUMENTI VSV.

29

nifestabit: à meridie quidem supputandam, si dextram limbi partem index occupauerit: aut à media nocte, ubi præfatus index sinistrorsum incidit.

CANON V.

Qua hora æquali Sol oriatur, & occidat, consequenter exprimere.

PRAETER HAS TRES SVPRADICTAS, & hæcenus desideratas instrumenti commoditates, licebit & alia quàm plurima, scitu quidem non minus utilia, quàm iucunda decerpere. In primis enim, si gradum veri loci Solis in Ecliptica notatum, super exortiuam horizontis obliqui partem locaueris, & per eundem Solis locum traduxeris indicem: is tibi designabit in ipso limbo, qua hora æquali, uel horæ parte, Sol ipse super datum horizontem peroriatur. Haud aliter horâ occasus ipsius Solis elicere poteris: quâquam illa tantum distet à meridie, quântum est temporis ab ortu Solis, usque ad ipsum meridiem. Subtracta igitur hora ortus, de 12 horis, occasus hora relinquatur.

CANON VI.

Arcum diurnum, atque nocturnum ipsius Solis, penderet supputare.

I DIVRNVN SOLIS ARCVM VOCITAMUS tempus, quod ab ipsius Solis ortu, per mediũ cæli ad occasum intercipitur: nocturnum uerò, reliquam dici naturalis partem, ab ipsius Solis occasu, per subterraneum meridianum ad ortum usque comprehensam. Crepuscula igitur, ipsius noctis partes esse uidentur. Metitur autem arcum diurnum, arcus Aequatoris, cum sex signis à loco Solis numeratis simul eleuatus aut reuolutus: nocturnum uerò, reliqua pars eiusdẽ Aequatoris, cum reliquis sex signis consequenter ascendens.

Accipe igitur horam ortus, per antecedentem canonem, quam in limbo instrumenti nota: nam quântum fuerit ab ipso

TERTIA PARS,

ortu Solis usque ad meridiem, tantus erit arcus semidiurnus quantum uerò à media nocte usque ad ipsum Solis exortum comprehenditur, tantum pronuntiabis arcum seminocturnum. Vtroque igitur arcu duplato, uterque & diurnus, & nocturnus arcus, tam in partibus temporis, quàm in gradibus Aequatoris resultabit.

CANON VII.

Ascensionem, atque descensionem cuiuslibet signi, uel arcus dati, in recta sphaera definire.

PER ASCENSIONEM CUIUSLIBET SIGNI, uel arcus Eclipticæ dati, tam in recta, quàm in obliqua sphaera, intelligimus arcum Aequatoris, qui cum dato signo uel arcu coascendit super horizontem. Hæc autem ascensio, recta dicitur, si ad rectum supputata fuerit horizontem: obliqua uerò, quoties penes obliquum horizontem defumitur. Finem igitur ipsius signi, uel arcus dati, in horizoete recto & exortiuo constituatur, & per illius initium, index uolubilis applicetur: Nam partes limbi, inter ipsum horizontem rectum, & fiducialem indicis lineam comprehensæ, coascendentem Aequatoris arcum manifestabunt.

- 2 Haud alienum uelim habeas iudicium, de ipsius arcus dati uel signi descensione. Sed in recto sphaeræ situ, omnium arcuum ascensiones, suis æquantur descensionibus: necnon & cæli mediationibus, hoc est, præterlapsis sub meridiano (qui per medium cæli ducitur) partibus Aequatoris cum signis, uel datis quibusuis arcubus Zodiaci.

CANON VIII.

Eandem ascensionem, atque descensionem, cuiuslibet signi uel arcus dati, pro data obliquitate sphaeræ, tandem numerare.

HABD DISSIMILI VIA ASCENSIONEM dati cuiuslibet signi uel arcus Eclipticæ, ad datã poli sublimitatem